

TREBALL FINAL DE GRAU

**CULTURA POLÍTICA, DEMOCRÀCIA
PARTICIPATIVA I
RENDICIÓ DE COMPTES: ESTUDI COMPARATIU**

Autora: NURIA BAGARIA

RESUM. Aquest estudi identifica i analitza de forma empírica la relació entre la cultura política d'un país i el sorgiment de mecanismes de democràcia participativa, i com aquests últims influeixen en la millora del retiment de comptes. L'estudi compta amb una doble vessant i és per això que s'han plantejat dues preguntes i les seves conseqüents hipòtesis.

El punt de partida és la revisió conceptual realitzada a través de diverses aproximacions teòriques que han permès la profundització en l'anàlisi estadística i qualitativa comparada posterior. D'entre totes les aportacions destaca que cal avançar en el desenvolupament de mecanismes de participació que permetin progressar cap a una democràcia més participativa, millorant la rendició de comptes i obrint pas a l'evolució de la cultura política del nostre país.

Paraules clau: cultura política, democràcia participativa, rendició de comptes, processos participatius, qualitat democràtica.

ÍNDIX

RESUM.....	iii
ÍNDIX	iv
ÍNDIX DE LES IL·LUSTRACIONS	v
1. INTRODUCCIÓ	1
2. MARC TEÒRIC	3
2.1. Cultura política.....	3
2.2. Participació ciutadana	5
2.2.1. Processos participatius	7
2.3. Rendició de comptes	9
3. METODOLOGIA	11
3.1. Anàlisi estadística comparativa.....	11
3.1.1. Variables	12
3.2. Anàlisi qualitativa comparada.....	12
3.2.1. Mida de la mostra.....	13
3.2.2. Corpus i recollida de dades	14
4. DESCRIPCIÓ I ANÀLISI DE DADES	15
4.1. Anàlisi estadística comparativa.....	15
4.1.1. Discussió dels resultats	20
4.2. Anàlisi qualitativa comparada.....	21
4.2.1. Discussió dels resultats	24
5. CONCLUSIONS.....	26
6. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	28
7. ANNEXOS.....	33

ÍNDIX DE LES IL·LUSTRACIONS

Il·lustració 1. Mecanismes de participació ciutadana.....	6
Il·lustració 2. Fases dels processos participatius	7
Il·lustració 3. Indicadors de mesura de la qualitat democràtica	8
Il·lustració 4. Interaccions conceptuals	10
Il·lustració 5. Municipis escollits	13
Il·lustració 6. Matriu comparativa per factors i països	16
Il·lustració 7. Gràfic d'interès en la política	17
Il·lustració 8. Gràfic de satisfacció amb el funcionament democràtic per país.....	19
Il·lustració 9. Gràfic de l'actitud democràtica segons país.....	19
Il·lustració 10. Qualificació global del processos participatius	24

1. INTRODUCCIÓ

En els últims anys, s'ha incrementat de forma exponencial la demanda ciutadana per participar en les decisions polítiques. En moltes ocasions, aquest fet s'ha traduït en la implementació de mecanismes de democràcia participativa per part de molts governs, tals com els processos participatius i els pressupostos participatius, entre d'altres. Però, són aquests instruments una bona resposta a la demanda ciutadana? O per contra, són només una falsa aparença enfront l'impacte real que té la població en la governança dels assumptes públics?

En el context actual, en què cada vegada és més freqüent i necessària la rendició de comptes per part dels polítics enfront els i les electores, revisar aquests elements esdevé una eina essencial per tal de determinar fins a quin punt la ciutadania té incidència en les polítiques locals i els processos participatius emergeixen com a nous espais de decisió ciutadana.

Així doncs, sembla imprescindible l'emergència de diferents canals per tal de poder avançar cap a una democràcia més participativa, més enllà d'aquella proclamada en els diversos textos normatius. El sorgiment d'aquestes noves vies ha de possibilitar la proposta, discussió, debat i coproducció de les polítiques públiques a través d'una participació que tingui en consideració la diversitat d'interessos i les necessitats de les persones.

Segons Barker (2000), dir que un grup de persones pertany a la mateixa cultura és afirmar que interpreten el món bàsicament de la mateixa forma i que poden expressar els seus pensaments i sentiments de manera que es poden entendre l'un a l'altre. Tanmateix, la cultura política s'entén com el nivell cognitiu, les actituds i les expectatives que la ciutadania té sobre la política, influenciades per l'estructura i l'acompliment del sistema polític (Almond i Verba, 1963). Tenint en compte aquest darrer concepte, que es creu clau en la manera d'entendre la política d'un país, estem realment preparats per canviar la nostra forma de pensar i prendre part amb política? O necessitem primer consolidar certes actituds i comportaments vers la democràcia?

El present estudi pretén mostrar la relació –si n'hi ha–, entre cultura política, democràcia participativa i rendició de comptes. És per això, que s'han elaborat preguntes amb la voluntat de saber quin paper juga la cultura política en l'ús i creació de mecanismes de participació ciutadana i com aquests mecanismes de participació ciutadana influeixen en la rendició de comptes en els països amb baixa cultura democràtica.

En concret, aquest treball se centra en l'estudi estadístic comparatiu de quatre països europeus (Espanya, Portugal, Polònia i Hongria) caracteritzats per tenir una baixa cultura política, i en l'estudi

qualitatiu comparatiu de l'ús de mecanismes de participació ciutadana, més específicament de processos participatius, en sis municipis de la província de Barcelona.

Es parteix de la hipòtesi que els països de la tercera onada democràtica presentaran diferències entre ells respecte a la satisfacció vers la democràcia i que els mecanismes de participació ciutadana influïran de forma positiva en la rendició de comptes, ja que augmentaran el coneixement i la implicació de la ciutadania, i, conseqüentment, la transparència. Per tant, l'objectiu de l'estudi és analitzar com relacionen i interaccionen aquests conceptes des de la doble vessant anteriorment descrita.

L'estudi separat dels anteriors conceptes ha estat element de debat i estudi per un gran nombre d'investigadors/es en l'àmbit acadèmic. No obstant això, pocs s'han interessat per la possible connexió d'entre aquests. D'aquí rau la rellevància de centrar la recerca en la relació d'aquests diversos elements, donades les conseqüències manifestes que se'n podrien derivar.

Pel que fa l'estructura del treball, aquest consta amb cinc apartats: primerament, la present introducció en què s'ha exposat el tema i les motivacions del treball. El segon apartat, el marc teòric, té l'objectiu de dotar al lector d'informació necessària per contextualitzar i entendre els elements teòrics més destacats de l'estudi, examinant-ne la definició, l'impacte i els instruments més rellevants. El tercer apartat presenta les preguntes d'investigació i les hipòtesis corresponents que donen pas a la part pràctica. També es detalla la metodologia emprada per obtenir les dades de l'estudi, que al seu torn és divideix en: 1) anàlisi estadística comparativa i, 2) anàlisi qualitativa comparada. L'anàlisi de dades obre el quart apartat del treball i s'hi analitzen els resultats obtinguts de les dues eines prèviament descrites i finalment, en el cinquè apartat, es presenten les conclusions de l'estudi.

2. MARC TEÒRIC

2.1. Cultura política

Des dels anys 70 i a partir de l'obra d'Almond i Verba, la noció de cultura política ha tingut un impacte destacat en les ciències polítiques i socials. El concepte de cultura política designa el conjunt d'actituds i pautes de comportament predominants en el sí d'una determinada societat i està caracteritzada per: 1) ser estable al llarg del temps, 2) abastar la totalitat de la societat, i 3) poder registrar modulacions en determinats grups socials o contextos geogràfics (aparició de *subcultures*) (Almond i Verba, 1963). Així mateix, Almond i Verba presenten la cultura política com una variable independent. Aquest és l'ús més tradicional del terme i es remunta a Montesquieu (1748), ja que el què avui s'entén per cultura política coincideix exactament amb el principi¹ de Montesquieu.

No obstant això, han estat diversos els autors que han criticat la concepció de cultura política tal com l'havien definit Almond i Verba. Alguns autors entenen la cultura política com a variable dependent, essent aquesta una variable utilitzada per donar sentit i coherència a les dades al final d'una investigació. Altres, com Boudon i Lazarsfeld (1985) categoritzen la cultura política com una variable estructural, entenent-la com una variable agregada, que només té sentit a escala col·lectiva.

També ha estat fortament criticada l'estabilitat de la cultura política, ja que nombrosos estudis han afirmat que l'actitud de certs agents modificadors influeixen en el canvi d'aquesta, de manera relativament dúctil (processos de canvi i modificació social i econòmica, recanvi generacional...) modificant la cultura política a mig termini, convertint aquesta en "una realitat relativament modelable i susceptible a múltiples modificacions obertes al canvi" (Botella, 1997).

Però les crítiques més punyents a Almond i Verba provenen del *rational choice*, ja que l'adopció d'una perspectiva cultural per entendre el funcionament i limitacions del sistema polític democràtic violentava l'individualisme metodològic i el càlcul cost-benefici, premisses essencials d'aquesta tradició analítica (Barry, 1970).

Altres tradicions, com la del *policy style*, incorporaren progressivament la noció de cultura política entenent-la com un "element instrumental a través del qual els ciutadans es proposen la consecució de determinats objectius, en un determinat context social, pels quals s'han de posar en marxa diferents actituds, referències i expectatives que permetin els diferents actors polítics entendre's de manera recíproca" (Botella, 1997).

¹ Montesquieu per designar i classificar els diferents règims polítics ho feia a través del criteri de la naturalesa (diferenciava entre monarquia/aristocràcia/república/democràcia) i el criteri del principi (allò que movia els diferents règims a actuar, que depenia de la "virtut política" i de la seva pròpia dinàmica). Així, el principi de la democràcia i la república era la virtut; el de la monarquia, l'honor i el de l'aristocràcia, la moderació. (Montesquieu, 1748)

Amb tot, es fa patent la inexistència d'una única definició per descriure el concepte de cultura política. Així mateix, es recull en l'anàlisi realitzada per Dennis Kavanagh (1972), autor que classifica les definicions de cultura política en les categories següents:

1. Consideracions psicològiques que subratllen les orientacions individuals cap als objectes polítics (autors de referència: Almond i Verba, Parsons i Shils)
2. Consideracions sociològiques de tipus comprensiu, que inclouen les orientacions individuals i el comportament d'aquestes orientacions (autor de referència: Geertz)
3. Consideracions positivistes que defineixen la cultura política en termes de valors i normes consensuals (autor de referència: Durkheim)
4. Consideracions heurístiques que proporcionen constructes hipotètics o de tipus ideal per explicar fenòmens parcials com per exemple, la creença o el comportament autoritari (autor de referència: Weber)
5. Consideracions lingüístiques o antropològiques que consideren la cultura com un discurs de significats per un grup humà.
6. El calaix de sastre, que identifica la cultura política com a "cultura nacional", "identitat política" "ideologia dominant"...

Malgrat la diversitat de definicions del terme, per l'estudi del mateix s'han agafat alguns indicadors de referència de forma habitual per tal d'estudiar i valorar les cultures polítiques i les seves característiques. Alguns dels indicadors més rellevants, segons Ronald Inglehart (2003) són:

1. L'interès per la política (conèixer els fets polítics i la classe política, entre altres).
2. La valoració de l'acció política, valoració dels líders nacionals i estrangers, satisfacció amb les polítiques impulsades pel govern...
3. L'actitud enfront de la política en general i davant de polítiques concretes.
4. La confiança en les institucions i el grau de satisfacció amb el règim polític.
5. El grau de participació política, tant en l'àmbit electoral, associatiu o mitjançant altres formes participatives.

A més a més, Almond i Verba classifiquen els estudis de cultura política en tres àmbits socials diferenciats: 1) investigacions en les societats industrials desenvolupades, 2) investigacions en les societats comunistes, i 3) investigació en la modernització dels països asiàtics.

Aquesta classificació es pot entendre com les tres fases de transformacions, també conegudes com les tres onades democràtiques, que s'han produït en el pas de règims autoritaris a règims democràtics.

En aquesta línia, Samuel Huntington (1993) apunta que la primera va tenir lloc de 1828-1926 (sobretot a Estats Units, Anglaterra i Suïssa), la segona de 1943-1962 (sobretot a França, Alemanya, Itàlia i altres països com Jamaica o Veneçuela) i la tercera de 1974-1990 (que va incloure 30 països d'Europa, Àsia i Amèrica Llatina, comprénent països com Espanya, Grècia i Portugal). No obstant això, Huntington, no estava segur que aquesta tercera i última onada hagués acabat.

Amb tot, el present estudi entén la cultura política com el conjunt de creences, actituds, valors i ideals que predominen entre els ciutadans i les ciutadanes respecte al sistema polític del seu país i el paper que aquests desenvolupen en el sistema (Diamond, 1993).

Així doncs, l'estudi pretén fixar-se en una sola dimensió de la cultura política com és el grau d'implicació i participació dels ciutadans d'alguns països de la Unió Europea en l'àmbit dels assumptes polítics, i valorar també si aquests necessiten més mecanismes de participació i en quins països són més freqüents aquests mecanismes (països amb alt grau de desenvolupament democràtic, països amb baix nivell de desenvolupament democràtic...) i per quins motius.

2.2. Participació ciutadana

Són molts els autors que han intentat definir en les seves obres els conceptes de participació política: Verba i Nie (1972), Barnes i Kaase (1979), Conge (1988), Sabucedo (1989) o Van Deth (2001), entre molts d'altres. La majoria dels autors estan d'acord que la participació política; 1) fa referència al rol del ciutadà, 2) és entesa com una activitat voluntària, i 3) està relacionada amb el govern i la política de forma àmplia.

El vot ha estat, i continua essent, la forma més habitual de participació política, tanmateix, en les societats modernes, la participació no es limita als processos electorals, sinó que emergeixen altres formes de participar, controlar i moderar el poder dels polítics a través de diversos mecanismes de participació ciutadana que enforteixen i nodreixen la vida democràtica de la societat.

Per tant, la participació ciutadana va més enllà de la participació política i és entesa com la participació realitzada per les persones per afectar la presa de decisions, l'execució i el sorgiment de determinades decisions polítiques, orientades a promoure els processos de democratització (Oakley, 1991). Segons Alberich (2007), la participació ciutadana ens indica la "temperatura" democràtica d'una societat en una situació concreta. Però, és possible cercar mecanismes que permetin una participació ciutadana informada i plural? És això compatible amb la democràcia representativa?

Una quantitat considerable d'arguments que justifiquen la introducció de mecanismes de democràcia participativa provenen de la teoria de la democràcia (Pateman, 1970; Cohen i Arato, 1992;

Fishkin,1997; Dryzek, 2000). El punt de partida se situa en els dèficits que demostren les democràcies representatives²: la introducció de mecanismes participatius s'entén com a part d'un procés més ampli d'aprofundiment democràtic, entenent aquests mecanismes com a complementaris i rehabilitadors dels canals representatius existents (Barber, 2003; Wampler, 2012).

Per aquest motiu, són molts els mecanismes i instruments que s'han anat desenvolupant en els últims anys pel desenvolupament de la participació ciutadana:

Il·lustració 1. Mecanismes de participació ciutadana

	Què és?	Exemples	
MECANISMES DE CONSULTA	El seu objectiu és establir un mecanisme formalitzat d'interlocució i diàleg amb els representats de grups o comunitats reconeixibles. Aquest mecanisme ha estat molt explorat en els últims anys, ja que resulta més senzill consultar a grups organitzats que a ciutadans anònims.	- Consells - Comissions Actuen a través de representants de col·lectius definits i tenen una determinada composició i periodicitat pel seu correcte funcionament.	
MECANISMES DELIBERATIUS	El seu objectiu és establir mecanismes amb capacitat de reflexió i diàleg, que malgrat les seves diferències en el funcionament, composició i organització permetin superar els problemes d'informació i debat.	- Cercles d'estudi i fòrums temàtics - Jurat i panell ciutadà - Conferències de consens - Pressupostos i processos participatius Inclou tots els mecanismes entesos com a mecanismes de democràcia deliberativa.	Abast de l'estudi
MECANISMES DE DEMOCRÀCIA DIRECTE	El seu objectiu és establir instruments participatius amb la voluntat de fer arribar la participació en el màxim de ciutadans. Mecanismes en augment gràcies a les potencials possibilitats que ofereixen les xarxes informàtiques	- Tallers - Cases obertes - Cercles samoans	

Font: Elaboració pròpia

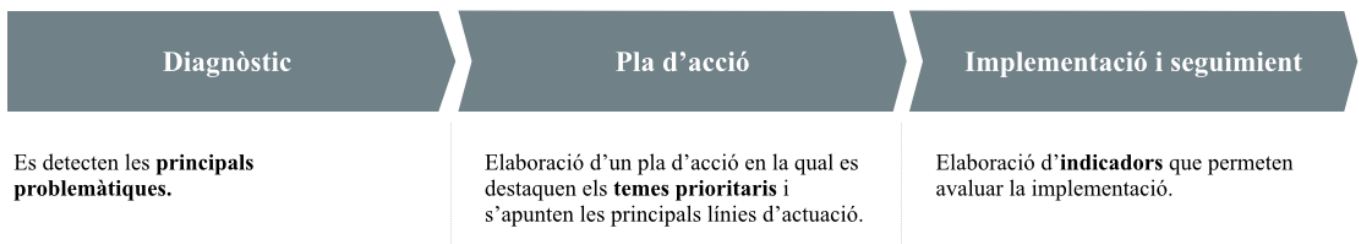
Els dispositius participatius derivats de la democràcia participativa són considerats grans promotors de capital social, factors d'apoderament dels grups associatius que fomenten nous models d'interacció amb les autoritats (Fung i Wright, 2001; Baiocchi et al., 2011).

² En la democràcia representativa, el poder polític procedeix del poble però no és exercit per aquest sinó pels seus representants, escollits mitjançant el vot. Aquest tipus de democràcia es va anar consolidant a través de l'ampliació del dret a vot, fins a arribar al sufragi universal, i amb el sorgiment dels partits polítics moderns (Bobbio, N., 2007).

2.2.1. Processos participatius

De tots els mecanismes participatius il·lustrats, el present estudi se centrarà en els processos participatius. Els processos participatius són reformes institucionals que busquen ampliar les oportunitats dels ciutadans per influir en les decisions públiques. Entre les moltes justificacions per a la seva implementació moltes vegades trobem arguments sobre un possible aprofundiment democràtic (Gaventa, 2006; Fung, 2006). Aquests processos normalment s'organitzen en les fases següents:

Il·lustració 2. Fases dels processos participatius

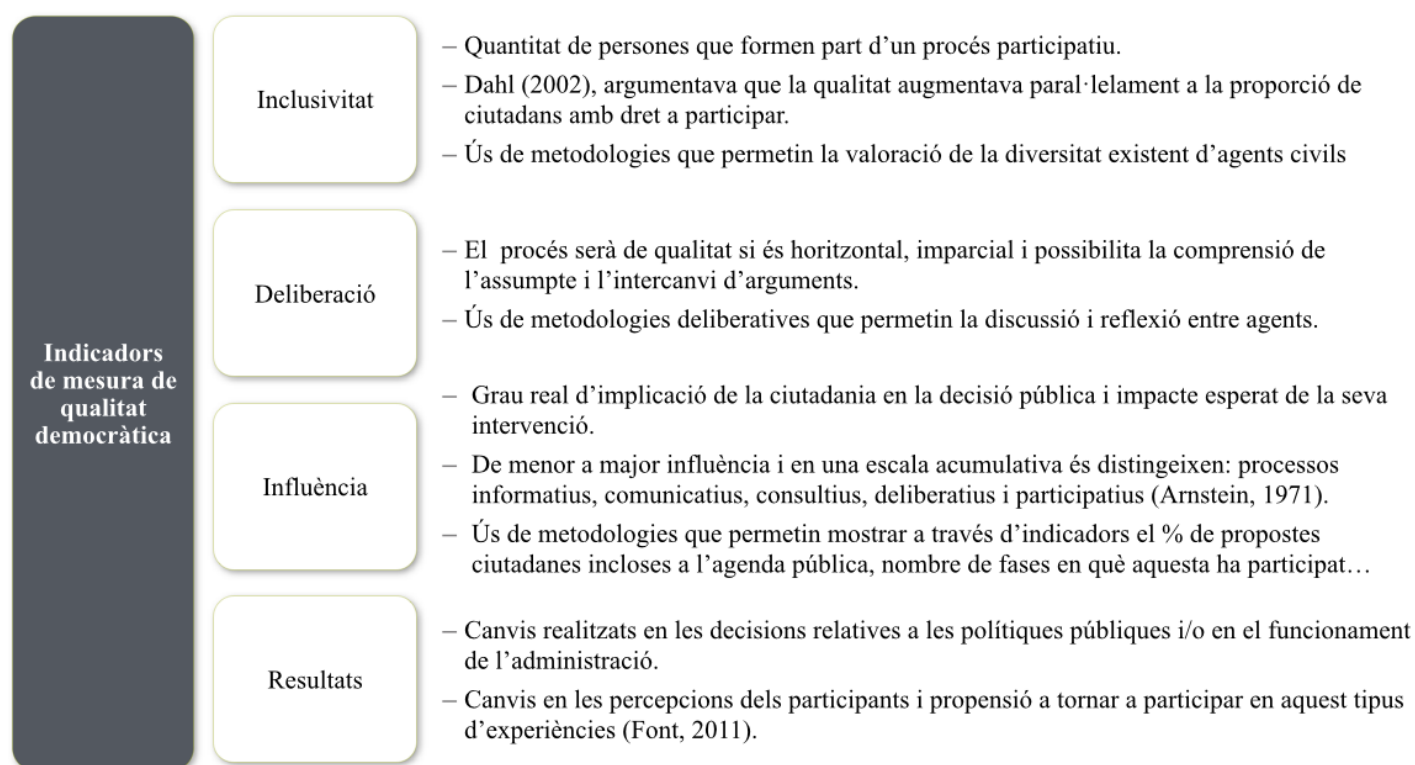
Font: Elaboració pròpia.

Els processos participatius poden ser vistos com a oportunitats polítiques per l'apoderament dels ciutadans i l'enfortiment democràtic de la societat civil.

Cal fer esment específic al concepte de qualitat democràtica lligada als processos participatius. La qualitat democràtica és difícil de definir. Tal com afirmen Anduiza i de Maya (2005), “Definir la qualitat en la participació política és una tasca molt complexa [...] És un concepte abstracte i complex, que generalment es contraposa al concepte de quantitat, per subratllar els atributs o propietats positives.” Per Papadopoulos i Warin (2007), hi ha quatre qüestions particularment importants per avaluar la qualitat dels processos: 1) el grau d'obertura (*input-legitimacy*), 2) la qualitat de la deliberació (*throughput*), 3) qüestions d'eficiència i eficàcia (*output-legitimacy*), 4) inserció en l'esfera pública (*transparency and accountability*).

Malgrat això, altres autors (Gutmann, 1996; Thompson, 2004; Rowe i Frewer, 2000) han definit altres característiques perquè un procés pugui ser considerat de “qualitat”. La pluralitat de significats es regula en funció de diversos valors i opinions sobre el procés. A continuació, s'han resumit alguns dels indicadors més comuns per mesurar la qualitat democràtica:

Il·lustració 3. Indicadors de mesura de la qualitat democràtica

Font: Elaboració pròpia.

Malgrat la incidència que té la participació ciutadana en la millora de la implicació de la població, sembla que la realitat més comuna entorn aquesta continua essent la de la resistència i la continuïtat de les relacions de poder establertes (Ganuza et al., 2014). Així mateix, aquesta es veu limitada per factors tals com: la capacitat de comprensió, el temps disponible, l'interès de la ciutadania a participar... i es veu fortament influenciada pel context sociopolític i socioeconòmic. Així mateix, el context de crisi econòmica i de retrocés de la despesa pública ha comportat, des de l'any 2008, la cancel·lació d'una quantitat important de mecanismes participatius, fet que en els últims anys ha portat a la reflexió sobre la democràcia participativa³. Aquests fets poden conduir a la frustració participativa (Fernández et al., 2016). Es constata que els mecanismes de participació política, dins dels quals trobem els processos participatius, poden generar múltiples efectes que poden influir (tant positivament com negativament) en la qualitat democràtica del nostre sistema polític. Això no obstant, cal tenir en compte que la majoria d'efectes, sobretot aquells vinculats a la millora democràtica, s'esperen en els

³ La democràcia participativa és un sistema d'organització política que atorga als ciutadans una major capacitat d'intervenció i influència en la presa de decisions polítiques, dotant-lo d'un paper protagonista, actiu i propositiu.

casos de mecanismes participatius que suposin la interacció regular, intensa i políticament significativa entre actors heterogenis (Fung, 2006).

Així doncs, l'evolució i presència de mecanismes participatius requereix l'aparició de certes actituds i hàbits de suport entre la població. En altres paraules, requereix l'existència d'una determinada cultura democràtica, de consens sobre les regles del joc, de predisposició a participar...

2.3. Rendició de comptes

La rendició de comptes⁴ ha esdevingut en els últims anys un factor clau de legitimació dels sistemes democràtics. L'interès del concepte no tan sols resideix en la preocupació pel control polític, sinó que també és concebut com un bon indicador per a l'avaluació de la qualitat democràtica. La rendició de comptes té el seu fonament en el principi democràtic i contribueix a generar retroaccions (*feedbacks*) que permeten als polítics millorar les polítiques públiques, adaptant-se a les necessitats de la ciutadania (Sommermann, 2015, Peruzzotti, 2008).

Aquest concepte va sorgir als Estats Units, i a partir dels anys 70 es va estendre per Europa. Malgrat la definició aportada seguidament i l'expansió i major ús del terme, cal apuntar la inexistència d'un consens i la falta d'unanimitat sobre aquest.

La rendició de comptes presenta dos aspectes rellevants a tenir en compte: 1) la responsabilitat, que comporta l'obligació d'informar i de justificar públicament les informacions i les actuacions del govern de forma constant i continuada, i 2) l'existència de sancions davant l'incompliment, de tipologies diverses i modulades pel principi de proporcionalitat.

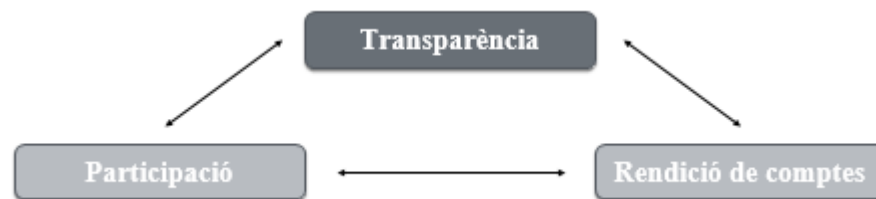
A més a més, la rendició de comptes pot ser: 1) vertical, a través d'eleccions institucionalitzades o 2) horitzontal, a través d'institucions i agents estatals autoritzats per castigar accions il·legals. Considerant aquests diversos elements, sembla que la major incidència de mecanismes de rendició de comptes es reflecteixen en un funcionament òptim dels règims democràtics i les seves funcions essencials (Peruzzotti, 2008).

Així doncs, sembla indispensable l'aplicació de mecanismes de rendició de comptes sobre totes aquelles persones amb càrrecs o responsabilitats que intervinguin d'alguna o altra forma en l'essència d'allò polític.

⁴ Rendició de comptes i *accountability* no es poden considerar sinònims terminològicament. Mentre el primer implica voluntarietat i iniciativa dels governs, el segon implica una obligació, emfatitzant el dret de la ciutadania (Prieto, 2013).

Quan parlem de rendició de comptes, la transparència és un element que mereix una menció especial, al esdevenir un suposat *sine qua non* de la democràcia participativa. La transparència s'entén com un dret i una obligació per tal de donar impuls a la governança social. És per això, que la transparència agrada; és positiva. Però malgrat ser reclamada, el seu contingut i delimitació també són difusos. Per exemple, confondre transparència i participació ciutadana comporta el perill que, una vegada regulats els estàndards de transparència, es doni per satisfeta la participació ciutadana.

Il·lustració 4. Interaccions conceptuais

Font: Elaboració pròpia

Amb tot, en els últims temps, hi ha hagut una demanda creixent del rendiment de comptes per part de la ciutadania que intenta donar resposta a una certa crisi de la democràcia representativa i crisi de l'estat del benestar que ha comportat que en els últims temps la ciutadania demanés una major participació en els assumptes públics. Així doncs, “en les democràcies del nostre entorn, la legitimació per sufragi universal és condició necessària però no suficient i per això, cal explorar noves vies de legitimació que contribueixin no només a l'interès general, sinó també a prendre millors decisions” (Malaret, 2017).

3. METODOLOGIA

La metodologia emprada en el present treball pretén donar resposta a l'objecte d'estudi. Com que el mateix es constitueix de dues preguntes relacionades però diferenciades, s'utilitzaran diferents tècniques per a poder donar una resposta satisfactòria a cadascuna d'elles.

- **Pregunta 1:** Quin paper juga la cultura política en la creació i ús de mecanismes de participació ciutadana?
- **Pregunta 2:** Com influeixen els mecanismes de participació ciutadana en la rendició de comptes de les democràcies amb baixa cultura democràtica?

Per a cadascuna de les anteriors preguntes s'han elaborat les següents hipòtesis:

- **H₁:** els països de la tercera onada democràtica presenten diferències entre ells respecte a la satisfacció vers la democràcia.
- **H₂:** els mecanismes de participació ciutadana influeixen positivament en la rendició de comptes perquè augmenten el coneixement i la implicació de la ciutadania i conseqüentment, la transparència.

Tenint en compte els anteriors elements, l'estructura de la recerca serà la següent.

3.1. Anàlisi estadística comparativa

En primer lloc, es durà a terme una anàlisi estadística comparativa a través de l'elaboració d'una matriu realitzada a partir de dades extretes de l'Enquesta Social Europea⁵ de l'any 2014.⁶ Aquesta matriu identificarà, mitjançant una sèrie d'indicadors, els diferents graus de democratització dels països escollits, tots ells englobats dins dels països de la tercera onada democràtica, estudiant les possibles variacions entre els mateixos.

Els països escollits han estat; 1) Espanya, 2) Portugal, 3) Polònia, i 4) Hongria. Tots ells són països europeus, que es van democratitzar dins del període de la tercera onada democràtica i que han estat inclosos en l'Enquesta Social Europea esmentada amb anterioritat.

⁵ L'Enquesta Social Europea (ESS) és una enquesta científica internacional realitzada a Europa cada dos anys, que recull informació longitudinal i transversal. En aquesta es recullen múltiples variables dels països membres de la UE amb l'objectiu de traçar un mapa dels patrons d'estabilitat i canvi en l'estructura social, condicions de vida i actituds, per poder interpretar l'evolució del teixit social i polític europeu i de cada estat membre.

⁶ Les dades utilitzades per testar la primera hipòtesi es poden visualitzar en línia a la pàgina web European Social Survey. El *dataset* utilitzat en el present estudi és l'ESS7 – 2014, ed.2.1. Podeu accedir-hi a través de l'enllaç següent <http://ness-tar.ess.nsd.uib.no/webview/index.jsp?v=2&submode=abstract&study=http%3A%2F%2F129.177.90.83%3A80%2Fobj%2FStudy%2FESS8e01.1&mode=documentation&top=yes>

3.1.1. Variables

Per tal de realitzar la matriu, s'han escollit un total de 6 variables, relatives a la satisfacció i actitud política de la ciutadania:

Variable 1 (V1): *How interested in politics*

Variable 2 (V2): *Political system allows people to have influence on politics*

Variable 3 (V3): *How satisfied with the way democracy works in your country*

Variable 4 (V4): *Political system allows people to have a say in what government does*

Variable 5 (V5): *Easy to take part in politics*

Variable 6 (V6): *Take part in social activities*

Per a cadascuna de les anteriors variables i per a cada país, es durà a terme una anàlisi univariant en profunditat, i finalment tots els factors seran agrupats en una única matriu que testarà la hipòtesi i donarà resposta a la pregunta d'investigació proposada. Addicionalment, s'incorporaran gràfics, que ajudaran a la comprensió dels resultats.

3.2. Anàlisi qualitativa comparada

En segon lloc, es durà a terme una anàlisi qualitativa comparada que examinarà la influència que tenen els mecanismes de participació ciutadana en la millora de la rendició de comptes. Per fer-ho, i com ja s'ha apuntat, s'utilitzarà una metodologia qualitativa, emprant l'enquesta com a eina principal d'estudi per tal de poder testar la hipòtesi.

Pel que fa l'enquesta⁷, compta amb un total de 33 preguntes incloses dins un formulari realitzat a partir de Google Forms i Teleform. Aquest formulari ha estat respès seguint dues modalitats diferenciades segons la disponibilitat dels enquestats: 1) via telemàtica a través d'un enllaç directe que compta amb una petita introducció i seguidament les diferents preguntes, o 2) via telefònica a través de la realització personal de les enquestes, fet que possibilita la inclusió, si escau, de preguntes addicionals, garantint-ne una major efectivitat.

A causa de l'especificitat de moltes de les preguntes plantejades l'enquesta va dirigida, prioritàriament, a la persona responsable de la regidoria de participació de cada municipi o bé el tècnic o tècnica dedicada a aquests assumptes municipals.

El temps estimat per completar el qüestionari és d'entre quinze i vint minuts, gràcies al suport electrònic emprat. No obstant això, aquelles enquestes que es realitzin telefònicament poden tenir una

⁷ L'enquesta ha estat elaborada a partir de preguntes plantejades en anteriors investigacions del mateix àmbit pel CIS, introduint noves preguntes per poder donar una resposta satisfactòria al present treball. Vegeu l'enquesta completa als annexos.

durada més llarga si escau la inclusió de preguntes addicionals. El fet que sigui una enquesta realitzada amb suport digital facilita la recollida de dades i la participació dels enquestats. No obstant això, aquesta eina limita de forma substancial les respostes dels participants a les diferents opcions elaborades, pel que, si és necessari, podrà ser completada mitjançant una petita entrevista a través del suport més escaient en cada cas (telefònic, telemàtic o presencial).

3.2.1. Mida de la mostra

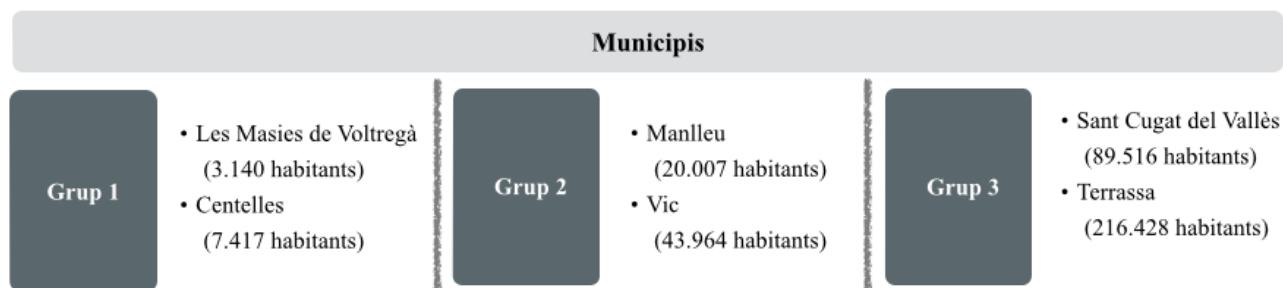
La mostra de l'estudi s'estructura seguint la classificació següent:

- El **grup 1**, format per municipis de menys de **10.000** habitants.
- El **grup 2**, format per municipis d'entre **10.000 i 75.000** habitants.
- El **grup 3**, format per municipis de més de **75.000** habitants.

Així doncs, el criteri d'estratificació de la mostra escollit és el de la mida del municipi. Tanmateix, partint de la idea que a Catalunya hi ha un total de 947 municipis⁸, es va dissenyar una mostra d'abast provincial, representativa dels diversos grups de municipis de la província de Barcelona.

Finalment, i tenint en compte l'anterior classificació la mostra es conforma dels municipis següents:

Il·lustració 5. Municipis escollits

Font: Elaboració pròpia

La mostra anterior s'escull atenent a principis de representativitat segons la mida del municipi. Amb tot, per a cadascun dels anteriors municipis s'obtidran les respostes a l'enquesta, completades pels diferents responsables en l'àrea de participació. Addicionalment, la mostra atent a criteris de facilitat d'accés als enquestats i a la posterior recollida de dades.

⁸ Segons dades extretes de l'IDESCAT <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=925>

3.2.2. Corpus i recollida de dades

La recollida de dades es realitzarà a partir de l'enquesta distribuïda als participants corresponents. Les dades recollides es poden estructurar en quatre grans apartats⁹:

1. **Inclusivitat:** inclou preguntes relacionades amb la quantitat de persones participants en els diferents processos participatius (agents civils, associacions...).
2. **Deliberació:** inclou preguntes referents a les diverses metodologies municipals emprades en la creació de processos participatius.
3. **Influència:** inclou preguntes que permeten veure la influència de la ciutadania en els diversos processos (grau d'implicació assolit, nombre de fases en les quals la ciutadania ha participat...).
4. **Resultats:** inclou preguntes que permeten percebre l'impacte real de la ciutadania i la seva propensió a tornar a formar part d'un procés o altres mecanismes de participació ciutadana.

Les respostes dels enquestats s'analitzaran, mitjançant l'esmentada classificació, en una taula comparativa, que ajudarà a la visualització de relacions, a l'establiment d'una anàlisi comparativa dels diferents municipis estudiats i, en últim terme, a testar la hipòtesi plantejada.

⁹ Aquesta divisió s'ostenta en els diferents indicadors presentats en el marc teòric, corresponents a la Il·lustració 3 "Indicadors de mesura de qualitat democràtica".

4. DESCRIPCIÓ I ANÀLISI DE DADES

En aquest apartat es descriuen els resultats generals de les dues parts que conformen l'estudi: l'anàlisi estadística comparativa i l'anàlisi qualitativa comparada.

4.1. Anàlisi estadística comparativa

Per tal de dur a terme l'anàlisi estadística dels quatre països escollits, cal esmentar prèviament la rellevància d'alguns factors que van tenir lloc en aquesta tercera onada democratitzadora, així com els aspectes més rellevants de les transicions en aquests països.

Com ja s'ha apuntat en el marc teòric, la tercera onada democratitzadora començà el 1974 a Portugal amb la Revolució dels Clavells, continuà a Grècia i Espanya, i es va anar estenent des del Mediterrani fins a Amèrica Llatina, Àsia i Europa de l'Est, reemplaçant els règims autoritaris existents per règims democràtics. La democratització d'aquests països va produir-se per una multiplicitat de factors, d'entre els quals destaquen: 1) el creixement econòmic mundial, 2) l'activitat de l'església catòlica, 3) la pressió democràtica dels països occidentals i, 4) la interconnexió dels assumptes humans arreu del món.

Els factors polítics, econòmics i culturals imperants fins al moment complicaven l'aparició de règims democràtics: l'absència d'experiència democràtica, l'existència generalitzada d'un sentiment antide-mocràtic entre la població i diversos obstacles pel creixement econòmic van ser els principals frens a l'expansió del règim.

Malgrat això, la transformació política que es va anar desenvolupant en aquests països va fer que aquests es dotessin d'institucions democràtiques bàsiques, com el vot universal, les eleccions periòdiques o la competència política. Tanmateix, entre els països, van persistir considerables diferències quant a la preparació de la transició democràtica per part de la ciutadania.

Portugal va ser el país que va donar el tret de sortida a aquesta onada democratitzadora després d'una revolució democràtica i pacífica que va comportar profundes transformacions econòmiques i socials al país, provocant la caiguda d'Oliveira Salazar que havia estat 36 anys al poder. El 1975, la mort del general Francisco Franco va posar fi a 36 anys de dictadura a Espanya. El nou rei i el primer ministre, Adolfo Suárez, es van assegurar l'aprovació popular i parlamentària de la nova llei de reforma política i van dissenyar una nova Constitució, aprovada per referèndum el 1978. El 1988 a Hongria, fins llavors dictadura comunista, va començar la transició cap a un sistema multipartidista, provocant la caiguda de diversos dirigents del Partit Comunista i creant un Parlament nacional creixent i independent. El 1989 a Polònia va néixer el moviment *Solidaritat*, que va guanyar les eleccions, essent el primer govern no comunista que dirigia el país. El procés de transició d'aquests dos últims països es

pot considerar més meritori per la inexistència de tradició democràcia prèvia, a causa de la imposada dictadura comunista a partir de 1945 per part de l'URSS.

Malgrat que Huntington (1994) afirma que les diverses tipologies de governs autoritaris, per molt diferenciades que siguin, s'han de poder agrupar en una sola variable, és molt important considerar la tipologia de govern autoritari que precedeix a la democràcia, ja que, com apunta Barrington Moore (1966), existeixen diverses formes de govern autoritari la constitució de les quals afavoreix la implementació de la democràcia, en tant que n'hi ha d'altres que l'obstrueixen.

Tenint en compte aquesta literatura prèvia, efectuarem una anàlisi acurada de les variables i països estudiats a través de les dades obtingudes de l'Enquesta Social Europea de 2014. Com ja s'apuntava a la metodologia, a través de l'estudi de les variables següents intentarem donar resposta a la hipòtesi **H₁**: Els països de la tercera onada democràtica presenten diferències entre ells respecte a la satisfacció vers la democràcia.

Variable 1 (V1): *How interested in politics*

Variable 2 (V2): *Political system allows people to have influence on politics*

Variable 3 (V3): *How satisfied with the way democracy works in your country*

Variable 4 (V4): *Political system allows people to have a say in what government does*

Variable 5 (V5): *Easy to take part in politics*

Variable 6 (V6): *Take part in social activities*

Aquestes variables han estat analitzades per a cadascun dels països que formen part de l'estudi i recollides en una matriu. Per a cada país, s'ha calculat la mitjana ponderada de les sis variables estudiades. D'aquest càlcul s'ha extret un valor que ens dona informació agregada de les variables i ens permet veure de forma senzilla l'actitud de la ciutadania d'un país vers la democràcia, facilitant també la comparativa entre països.

Il·lustració 6. Matriu comparativa per factors i països

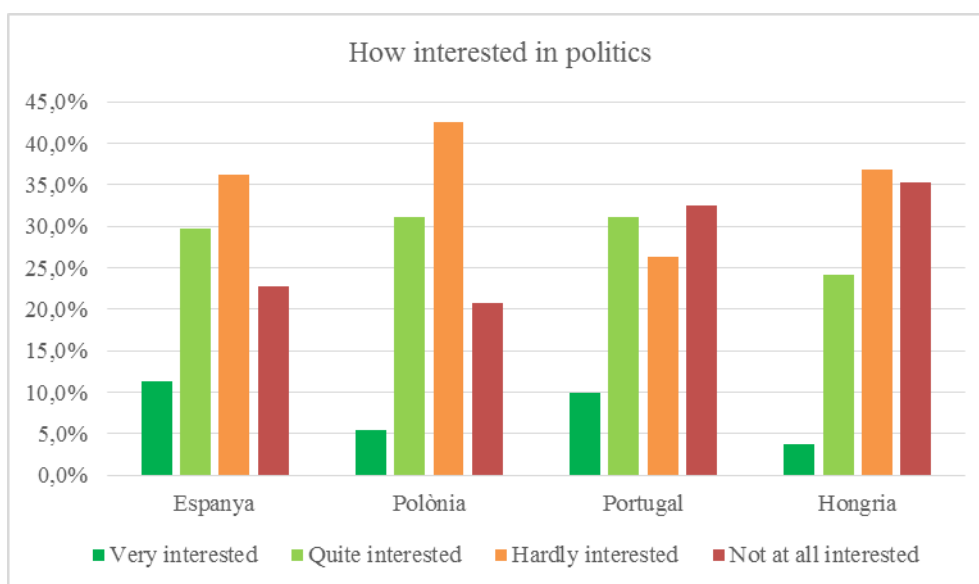
País	V1	V2	V3	V4	V5	V6	Actitud democràtica
Portugal	40%	37%	46%	44%	44%	45%	42 %
Espanya	43%	31%	45%	32%	47%	47%	41 %
Polònia	40%	27%	44%	42%	32%	42%	38 %
Hongria	32%	24%	36%	23%	34%	37%	31 %

Font: *Elaboració pròpia*

Per tal d'analitzar la matriu anterior amb deteniment, estudiarem les diverses variables¹⁰ de forma acurada. Com ja es percep en la matriu, es poden intuir dos blocs lleugerament diferenciats: un primer bloc, configurat pels països del sud d'Europa (Espanya i Portugal) i un segon bloc, configurat pels països de l'Europa de l'Est (Polònia i Hongria). Pel que fa a Espanya i Portugal, presenten una mitjana ponderada d'actitud vers la democràcia molt semblant, moderadament superior a l'obtinguda per Polònia i Hongria.

En relació a la variable d'interès per la política (V1) les mitjanes de Portugal i Polònia són idèntiques (40%), malgrat val la pena identificar (*vegeu il·lustració 7*) que la distribució de l'interès per la política és diferenciada. Lleugerament per sobre trobem a Espanya (43%) i considerablement per sota d'Hongria (32%).

Il·lustració 7. Gràfic d'interès en la política

Font: Elaboració pròpia

Els quatre països estudiats mostren una baixa satisfacció en relació a la influència que la ciutadania pot tenir a través del sistema polític (V2). Aquesta és la variable més mal valorada –en agregat–, no superant en cap cas el 40%. Aquest és un fet d'especial rellevància per l'estudi, ja que ens dona informació de la necessitat en l'establiment de nous mecanismes de participació ciutadana no convencionals que comportin una major implicació per part de la ciutadania, com podrien ser els esmentats processos participatius, per tal que aquesta pugui tenir una incidència major en la presa de decisions polítiques, augmentat consegüentment la seva influència en el sistema polític.

¹⁰ Les taules amb totes les dades desagregades, així com els gràfics per a cadascuna de les variables i país es poden trobar a l'Annex.

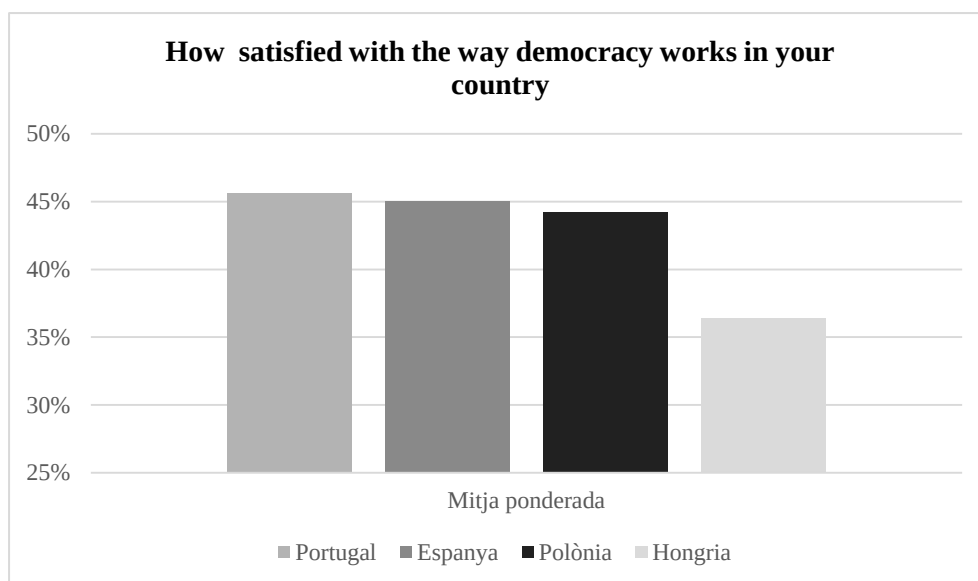
Malgrat la feble influència que la ciutadania percep tenir sobre el sistema polític, això no sembla un impediment perquè aquesta prengui part en política. El cas més clar el trobem a Espanya: malgrat que la població creu que té poca influència política (31%), participa en la política (V5) i pren part en activitats socials (V6) en un percentatge considerablement superior (47%). A Hongria, aquesta relació també es pot veure de forma evident. Pel que fa als casos de Polònia i Portugal, la relació no es veu amb tanta força.

En relació a si el sistema permet a la ciutadania tenir la paraula en allò que el govern ha fet (V4), es mostren diferències rellevants a considerar. En el cas d'Espanya, aquest és un dels percentatges més baixos de totes les variables estudiades (32%). Malgrat el baix percentatge espanyol, Hongria compta amb el percentatge més baix de tots els factors i països estudiats, arribant el seu percentatge tan sols al 23%. Pel que fa als dos restants, Polònia i Portugal presenten valors més elevats, 42 i 44% respectivament. Aquesta variable (V4) sembla relacionar-se de forma evident amb el grau d'influència de la ciutadania en la política (V2) en tots els casos, en excepció del cas polonès que té un percentatge d'influència en política molt baix (27%), però en canvi la ciutadania percep que el sistema permet tenir la paraula en allò que el govern ha fet. Aquesta excepcionalitat polonesa es podria explicar per la mida de la mostra, molt més petita que en la resta de països en la variable quatre (V4).

Finalment, pel que fa a la satisfacció envers el funcionament de la democràcia (V3), veiem un resultat molt similar per Portugal, Espanya i Polònia, mentre que Hongria està situat a molta distància d'aquests tres. No obstant això, cap dels quatre casos d'estudi arriben a superar el 50%.

L'explicació del baix percentatge assolit per Hongria pot residir en què aquest és el país amb els percentatges més baixos en la resta de variables estudiades. En ser aquesta una variable que engloba molts dels elements de les anteriors variables, aquest podria ser el fet clau per entendre el baix percentatge del cas hongarès.

Il·lustració 8. Gràfic de satisfacció amb el funcionament democràtic per país

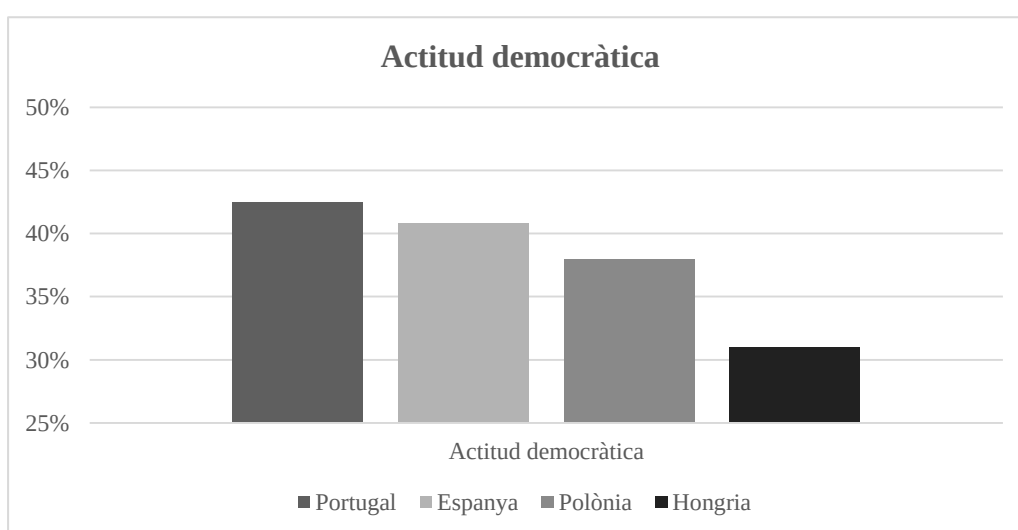

Font: Elaboració pròpia

Cal apuntar l'estreta relació amb els resultats d'aquesta variable i els resultats ponderats de la matriu en relació a "l'actitud democràtica", a l'estar la satisfacció i l'actitud democràtica estretament lligades.

Amb l'anàlisi i les dades obtingudes amb la matriu, s'ha elaborat un gràfic per tal de poder visualitzar els resultats apuntats de forma més gràfica:

Il·lustració 9. Gràfic de l'actitud democràtica segons país

Font: Elaboració pròpia

4.1.1. Discussió dels resultats

L'objectiu d'aquest estudi era, en primer lloc, fer una anàlisi exhaustiva de les possibles variacions entre països englobats dins de la tercera onada democratitzadora per tal de poder afirmar o refutar la primera hipòtesi plantejada. La matriu i els diferents gràfics obtinguts de l'anàlisi de dades mostren clares diferències entre aquests països, pel que podem afirmar la hipòtesi **H₁**: Els països de la tercera onada democràtica presenten diferències entre ells respecte a la satisfacció vers la democràcia.

Malgrat la prèvia anàlisi de dades, cal apuntar altres aspectes rellevant que incideixen en el resultat d'aquesta. Una possible explicació al per què Hongria i Polònia presenten percentatges més baixos en relació a l'actitud democràtica, en comparació a Espanya i Portugal, pot estar directament relacionat amb el moment en què van dur a terme la transició democràtica, ja que en ambdós casos fa menys anys que en els casos portuguès i espanyol, i procedien de dictadures comunistes, un altre factor que podria tenir una incidència substancial.

No obstant això, cal fer esment específic a la destacable diferència en la cultura democràtica entre aquests dos països. Aquest diferencial pot ser degut a la situació política en el moment de la realització de l'enquesta. El 2014, Polònia s'estava preparant per a les pròximes eleccions del 2015, que van ser els comicis presidencials més igualats de la història polonesa, fet que de ben segur va aportar confiança en la democràcia i va motivar a molts ciutadans a prendre part en política. Per altra banda, Hongria des del 2012 està governada pel partit conservador FIDESZ, conegut per algunes declaracions i actes qualificats de dictatorials i que en ocasions han suscitat temors a la Unió Europea, ja que el procés electoral de 2014 dista molt de considerar-se un èxit.

Malgrat que la situació política i altres aspectes contextuais (educació, religió, edat de la població...) tenen una importància rellevant per l'actual estudi, per l'abast d'aquest no s'han pogut considerar. Tot i així, les dades obtingudes són un reflex, en tots els casos estudiats, de la baixa cultura política d'aquests països, en cap cas superant el 50%.

Així doncs, es pot afirmar que no tots els processos de democratització segueixen la mateixa ruta; el punt de partida és diferent, i en la majoria de casos també ho és el d'arribada. Els processos de desenvolupament i transformació política no sempre reproduïxen uns patrons de canvi i evolució; a vegades reproduïxen esquemes ja seguits en altres societats; a vegades segueixen vies paral·leles o diagonals a causa de les seves particularitats.

4.2. Anàlisi qualitativa comparada

A continuació i per començar, s'analitza de forma comparativa les respostes a les enquestes realitzades, ordenades per mida del municipi:

Mida del municipi	Municipi	Inclusivitat	Deliberació	Influència	Resultats
Grup 1 (municipis menys 10.000 habitants)	Les Masies de Voltregà	Des del 2010 s'han realitzat múltiples processos participatius en l'àmbit d'ordenació urbanística (POUM), mobilitat, benestar social, joventut i igualtat, impulsats pel govern municipal, dirigits a un sector concret de la població.	Per dur a terme els processos participatius s'utilitzen tallers o jornades participatives i plens i assemblees obertes. Abans i durant el procés participatiu no s'ofereix informació a la ciutadania, més enllà del motiu del debat participatiu.	La quantitat de persones que formen part del procés oscil·la entre un mínim de 10 i un màxim de 100. A banda de les persones a títol individual han participat en els processos associacions veïnals, de comerciants, culturals, esportives, empresaris i professionals. Els processos participatius a les Masies es caracteritzen per ser processos llargs, però limitats en el temps.	Els processos participatius van desembocar en acords: la ciutadania va proposar idees, encara que és l'Ajuntament qui va prendre la decisió final. Qualifica la posada en pràctica de les propostes en una mitjana de 8 i la inclusió de nous punts de vista amb un 6. No obstant, qualifica la millora de coordinació entre regidories, Ajuntament – associacions i millora dels serveis municipals amb un 3. Quant al resultat, s'informa d'aquest a la ciutadania a través dels mecanismes habituals i oficials.
	Sergi Vilamala <i>Alcalde</i>	Estan oberts a tota la ciutadania i les convocatòries es difonen a través de la web de l'Ajuntament, xarxes socials, SMS, correu electrònic i tríptics informatius. Destaca l'ús habitual de cartes personals.	Qualifica la qualitat i l'interès dels debats amb una mitjana de 5. ¹¹		
	Centelles	Des del 2010 s'han realitzat 3 processos participatius en l'àmbit de medi ambient i cultura, impulsats pel govern municipal i tècnics de l'Ajuntament, dirigits a un sector concret de la població. Els participants se seleccionen per invitació (contacte directe amb persones i associacions) i les convocatòries es difonen a través de la ràdio i premsa local, web de l'Ajuntament, xarxes socials, SMS, correu electrònic i tríptics informatius. Destaca l'ús habitual de cartes personals.	Per dur a terme els processos participatius s'utilitzen qüestionaris estructurats, grups de discussió, entrevistes individuals i noves tecnologies. Abans i durant el procés participatiu no s'ofereix informació a la ciutadania. No obstant, el tècnic qualifica la qualitat i l'interès dels debats amb una mitjana de 8.	La quantitat de persones que formen part del procés oscil·la de 10 a 30 persones. A banda de les persones a títol individual han participat en els processos fundacions, associacions de comerciants, esportives, culturals, empresaris i col·lectiu de professionals. Els processos participatius a Centelles es caracteritzen per ser processos d'experiència temporal.	Els processos participatius van desembocar en acords: les propostes van ser molt decisives per la presa de decisions municipals finals. Qualifica la posada en pràctica de les propostes en una mitjana de 6. No obstant, qualifica la inclusió de nous punts de vista, la millora de coordinació entre regidories i Ajuntament – associacions i millora dels serveis municipals amb un 9. Quant al resultat, s'informa d'aquest a la ciutadania a través de la convocatòria de sessions informatives especials sobre el tema.

¹¹ En una escala de 0 -10.

Grup 2 (municipis d'entre 10.000 i 75.000 habitants)	Manlleu Laia Vilademunt <i>Tècnica de Qualitat Democrà- tica</i>	Des del 2010 s'han realitzat 6 processos participatius en l'àmbit d'ordenació urbanística i millora de l'espai públic, impulsats pel govern municipal o l'oposició, dirigits a la ciutadania en general o a un sector concret de la població. Estan oberts a tota la ciutadania, i les convocatòries es difonen a través de la ràdio i premsa local, web de l'Ajuntament, xarxes socials, SMS, correu electrònic i tríptics informatius.	Per dur a terme els processos participatius s'utilitzen tallers i jornades participatives, qüestionaris estructurats, entrevistes individuals i noves tecnologies. Destaca l'ús de mapeig col·lectiu. Destaca que la tècnica del municipi no coneix si s'ofereix a la ciutadania informació del procés participatiu. Qualifica la qualitat i l'interès dels debats amb una mitjana de 6.	La quantitat de persones que formen part del procés depèn de l'interès que aquest desperti, però normalment oscil·la de 300 a 1.200 persones. A banda de les persones a títol individual han participat en els processos les escoles de primària. Els processos participatius a Manlleu es caracteritzen per ser processos llargs, però limitats en el temps.	Els processos participatius van desembocar en acords: la ciutadania va proposar idees, encara que és l'Ajuntament qui va prendre la decisió final. Qualifica la posada en pràctica de les propostes en una mitjana de 8, i la inclusió de nous punts de vista amb un 7. Tot i així, puntua amb un 6 la millora de coordinació entre regidories, la millora dels serveis municipals i la coordinació entre Ajuntament i associacions. Quant al resultat, no sempre s'informa a la ciutadania d'aquest, i no sempre es duen a terme avaluacions.
	Vic Fabiola Mora <i>Tècnica de Participa- ció ciutadana i educació ambiental</i>	Des del 2010 s'han realitzat múltiples processos participatius en l'àmbit d'ordenació urbanística, mobilitat, medi ambient i cultura, impulsats pel govern municipal o l'oposició, dirigits a la ciutadania en general o a un sector concret de la població, associacions o persones expertes. Estan oberts a tota la ciutadania i es difonen a través de tots els canals a disposició de l'Ajuntament i premsa i ràdio local i informant les associacions.	Per dur a terme els processos participatius s'utilitzen grups de discussió, tallers, plens i assemblees obertes, entrevistes individuals, qüestionaris estructurats, i noves tecnologies. Abans i durant el procés es facilita informació a la ciutadania a través d'una petita introducció o dossier tècnic o llibre de consulta per informar detalladament sobre els aspectes a decidir. Qualifica la qualitat i interès dels debats amb un 5.	La participació oscil·la entre 1300 i 3500 persones. El màxim assolit en un procés participatiu ha estat del 20%, i el mínim del 0,2%. A banda de les persones a títol individual han participat en els processos fundacions, ONG, associacions veïnals o de comerciants, empresaris i col·lectiu de professionals. Els processos participatius de Vic es caracteritzen per ser mecanismes estables dels quals disposa l'Ajuntament.	Els processos participatius van desembocar en acords: les propostes van ser molt decisives en la presa de decisions municipals finals. Qualifica la posada en pràctica de les propostes i la millora de serveis municipals amb una mitjana de 6, la inclusió de nous punts de vista i la coordinació entre Ajuntament i associacions amb un 8. La millora de coordinació entre regidories rep una mitjana de 6. En finalitzar els processos es convoquen sessions informatives especials sobre el procés i una posterior avaluació.

Grup 3 (municipis de més de 75.000 habitants)	Sant Cugat del Vallès Oriol Arechavala <i>Tècnic de participa- ció ciutadana</i>	Des del 2010 s'han realitzat més de 15 processos participatius en l'àmbit de participació política, mobilitat, benestar social, medi ambient i cultura, impulsats pel govern municipal i el ple municipal dirigits a la ciutadania en general o bé en un sector específic d'aquesta. Estan oberts a tota la ciutadania i es difonen a través de la premsa local, tríptics informatius, correu electrònic, xarxes socials i web de l'Ajuntament.	Per dur a terme els processos participatius s'utilitzen múltiples metodologies segons el procés, coordinats a través del PAM (Pla d'Acció Municipal) Abans i durant el procés es facilita informació a la ciutadania a través de dossiers tècnics, documents varis, sessions prèvies, introduccions... Qualifica la qualitat i interès dels debats amb una mitjana de 8.	El percentatge de participació habitual oscil·la entre 40 i 150 persones, tot i que el màxim de participació a la qual s'ha arribat són 6000 persones (votant pressupostos participatius). A banda de les persones a títol individual han participat associacions veïnals, religioses, comerciants i empresaris. Els processos participatius de Sant Cugat es caracteritzen per ser mecanismes estables.	Els processos participatius van desembocar en acords: les propostes dels processos van ser molt decisives per la presa de decisions municipals. Qualifica la posada en pràctica de les propostes i la millora de serveis municipals amb una mitjana de 6, la inclusió de nous punts de vista i la coordinació entre regidories amb un 7. La millora de coordinació entre Ajuntament i associacions rep una mitjana de 8. En finalitzar els processos se'n publica el resultat mitjançant els mecanismes habituals i oficials, i posteriorment se'n fa una avaluació.
	Terrassa Inma Muñoz <i>Cap Tècnica de Qualitat Democràtica</i>	Des del 2010 s'han realitzat 8 processos participatius en l'àmbit de mobilitat, participació política, medi ambient, Pla d'Actuació Municipal, Procés de l'Aigua i Sindicatura de Greuges, impulsats pel govern municipal, l'oposició, i alguns col·lectius (en el cas de l'Aigua) dirigits a la ciutadania en general. Estan oberts a tota la ciutadania i es difonen a través de tots els canals a disposició de l'Ajuntament, cartes personals, premsa local i cartelleria. Destaca l'existència de punts d'informació específics.	Per dur a terme els processos participatius s'utilitzen grups de discussió, tallers i jornades participatives, Plataforma Decidim Terrassa, noves tecnologies i qüestionaris estructurats. Abans i durant el procés es facilita informació a la ciutadania a través d'una petita introducció o dossier tècnic. Habitualment es realitzen sessions prèvies per informar de les bases específiques del procés. Qualifica la qualitat i interès dels debats amb un 7.	El percentatge de participació és molt divers segons la metodologia escollida per realitzar-lo. Des del 2017, s'utilitza la plataforma Decidim "Participa a Terrassa". En el PAM del 2018, es van registrar a la plataforma 5933 usuaris i es van donar 7384 suports. A banda de les persones a títol individual hi han participat tots els agents socials comentats amb anterioritat i les entitats del Registre Municipal d'Entitats. Els processos participatius de Terrassa es caracteritzen per ser processos llargs però limitats en el temps.	Els processos participatius van desembocar en acords: la ciutadania va proposar idees, encara que és l'Ajuntament qui va prendre la decisió final. Qualifica la posada en pràctica de les propostes i la millora de serveis municipals amb una mitjana de 7, la inclusió de nous punts de vista i la coordinació entre Ajuntament i associacions amb un 6. La millora de coordinació entre regidories rep una mitjana de 5, i la millora dels serveis municipals de 4. En finalitzar es penja la informació i en ocasions es convoquen sessions d'informació específiques.

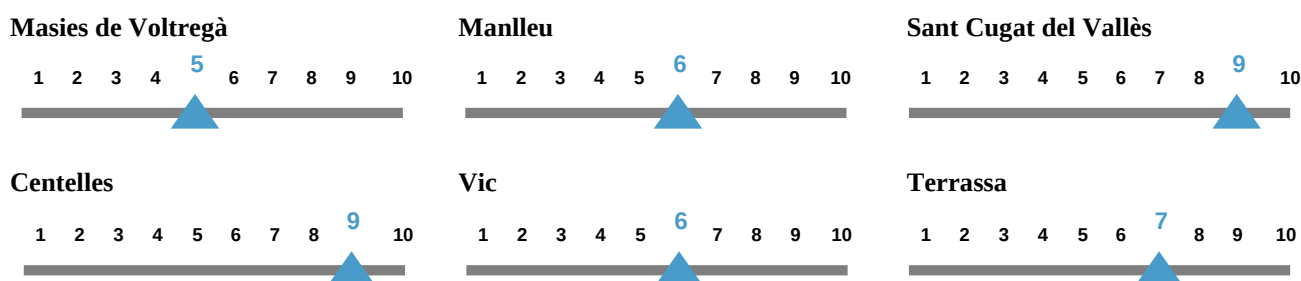
4.2.1. Discussió dels resultats

Seguit de l'anàlisi estadística comparativa a àmbit europeu, que ha permès veure diferències en el grau de satisfacció democràtica entre països amb baixa cultura política, el present estudi se centra a analitzar l'ús de mecanismes de participació ciutadana a Catalunya, més concretament a la província de Barcelona, amb el propòsit d'aproximar el lector a una realitat més tangible.

A través de la prèvia taula comparativa, s'intenta donar resposta a la pregunta: Com influeixen els mecanismes de participació ciutadana en la rendició de comptes de les democràcies amb baixa cultura democràtica? Tanmateix, també s'intenta afirmar o refutar la hipòtesi **H2**: Els mecanismes de participació ciutadana influeixen positivament en la rendició de comptes perquè augmenten el coneixement i la implicació de la ciutadania i conseqüentment, la transparència.

Amb l'anàlisi qualitativa comparada realitzada a través del resultat de les enquestes¹², estem en condició d'afirmar la hipòtesi **H2**. Tota la informació recollida a la taula és indicadora d'aquesta influència positiva dels mecanismes de participació ciutadana en la rendició de comptes. Això es pot veure recollit també en el següent gràfic-resum sobre la qualificació global de l'ús d'aquests mecanismes:

Il·lustració 10. Qualificació global dels processos participatius

Font: Elaboració pròpia

Com indica Inma Muñoz (Cap tècnica de qualitat democràtica de Terrassa), els processos participatius tenen la voluntat de “respondre a les necessitats reals de la ciutadania”. No obstant això, s’ha pogut constatar que la participació és encara molt baixa en tots els municipis estudiats.

Aquest fet pot ser degut a la baixa cultura política de la ciutadania, tal com indica Oriol Arechavala (Tècnic de participació ciutadana de Sant Cugat del Vallès): “Els processos participatius comencen a consolidar-se, però falta estructura tècnica, cultura política i administrativa. Hem d’aprendre a canviar certes actituds i formes de treballar”.

¹² Vegeu l’enquesta completa als annexos.

Malgrat que els processos participatius aporten una major rendició de comptes i, consegüentment una major transparència, són instruments que presenten reptes importants tals com:

- Millorar el desinterès, la desconfiança i/o l'excessiva exigència de la ciutadania envers aquests mecanismes.
- Millorar la falta de coordinació entre administracions i les diverses traves burocràtiques en la seva implementació.
- Millorar la representativitat dels agents clau.
- Augmentar el pressupost, els recursos humans i els recursos materials disponibles.

Amb tot, podem afirmar que malgrat que la hipòtesi **H₂** és certa, queda un llarg camí de millora d'aquests mecanismes per tal que puguin ser instruments potents d'influència ciutadana i rendició de comptes. Aquesta millora tan sols és possible amb l'extensió d'aquests processos a més àrees de la vida política, però sobretot, augmentat el coneixement d'aquests entre la ciutadania i dotant-los d'impacte real. Només d'aquesta manera es podrà avançar cap a una democràcia més participativa.

Una futura línia d'investigació que es desprèn de l'estudi és el fet de no poder afirmar amb claredat que els processos participatius contribueixin a la millora de la relació entre administració-ciutadania. Malgrat que aquesta millora sembla evident en ciutats com Centelles i Vic (amb mitjana de 9), no ho és a altres municipis com les Masies de Voltregà o Sant Cugat (amb una mitjana de 3 i 5, respectivament).

5. CONCLUSIONS

L'objectiu principal d'aquest treball consistia en realitzar una anàlisi des d'una doble perspectiva: per un costat, analitzar el paper de la cultura política en l'ús i creació de mecanismes de participació ciutadana i, per altre, veure la influència d'aquests mecanismes en la rendició de comptes de les democràcies amb baixa cultura política.

Per aquest motiu, primerament, el treball se centra en la importància d'entendre la influència de la cultura política, és a dir, com diferents països democratitzats en un mateix període presenten varietat en la satisfacció vers la democràcia. Amb l'anàlisi estadística comparativa realitzada a través de l'estudi de diverses variables relatives a la cultura política a Espanya, Portugal, Polònia i Hongria s'ha pogut constatar que la primera hipòtesi (*els països de la tercera onada democràtica presenten diferències entre ells respecte a la satisfacció vers la democràcia*) és certa. Així ho indiquen la matriu i els diversos gràfics¹³ realitzats a partir de les dades de l'Enquesta Social Europea de 2014.

Una vegada realitzada l'anàlisi estadística comparativa en l'àmbit europeu, i constatada la importància de la cultura política en l'ús de mecanismes de participació ciutadana, s'ha volgut concretar l'ús d'aquests mecanismes en un àmbit més pròxim a la realitat catalana. D'aquí emana l'anàlisi qualitativa comparada que té per objecte l'estudi dels mecanismes de participació ciutadana en les països amb baixa cultura democràtica. En concret, el present treball se centra en l'impacte dels processos participatius a Catalunya, específicament a la província de Barcelona. A través de la realització d'enquestes a tècnics i tècniques de participació de sis municipis amb característiques determinades que permeten la seva comparabilitat, s'ha comprovat l'impacte d'aquests mecanismes en l'augment d'un major retiment de comptes. D'aquesta manera, l'estudi permet afirmar la segona hipòtesi (*els mecanismes de participació ciutadana influeixen positivament en la rendició de comptes perquè augmenten el coneixement i la implicació de la ciutadania i consegüentment, la transparència*). Així doncs, estem en condicions d'afirmar que les dues hipòtesis que es plantejaven a l'inici del present treball eren certes.

Després de realitzar els dos anàlisis complementaris anteriorment descrits, es poden assenyalar dues aportacions importants. D'una banda, es fa palesa la importància que té la cultura política a l'hora d'analitzar mecanismes de participació, com són els processos participatius. En el context espanyol, inclòs dins dels països democratitzats en la tercera onada democràtica i caracteritzats per tenir una baixa cultura política, l'ús i creació de mecanismes de participació produeixen un augment significatiu en la millora de la rendició de comptes i la transparència. L'extensió de l'ús d'aquests mecanismes

¹³ Vegeu els gràfics i les matrius de cada variable de forma desglossada als annexos.

es considera clau per l'evolució de la cultura política i la millora respecte a la satisfacció vers la democràcia.

D'altra banda i en aquest mateix context, el present treball mostra que existeix un consens sobre la importància de la institucionalització dels processos participatius, ja que les decisions polítiques cada vegada necessitaran més del consens i el coneixement de la ciutadania per tirar endavant. Així, la participació ciutadana en l'àmbit local es revela essencial per garantir l'èxit en l'assoliment d'una major transparència i rendició de comptes. Això, evidencia la necessitat de pedagogia participativa, tant a escala tècnica i política com a escala poblacional per tal de delimitar de forma clara què és –i què no és– participació i entendre les possibles gradacions.

La participació ciutadana, que va més enllà de la celebració de comicis i la representació partidista, té com a reptes actuals el foment i canalització d'aquesta. L'assoliment d'un major retiment de comptes i transparència derivat de l'exercici de més democràcia mitjançant la praxi participativa d'una ciutadania organitzada és l'única opció que pot garantir l'evolució i el canvi de la cultura política catalana i enfortir-ne la democràcia i els valors que hi estan vinculats.

Les futures línies d'investigació hauran d'esforçar-se, primerament a incorporar la perspectiva ciutadana. Estem davant d'un treball eminentment teòric i centrat en l'opinió de tècnics i tècniques, per la qual cosa caldria recollir i analitzar l'opinió de la ciutadania respecte els mecanismes de participació ciutadana, estudiar-ne les possibles deficiències i intentar perfeccionar i estendre l'ús d'aquests mecanismes al conjunt de la població. Seguidament, i amb l'objectiu últim d'assegurar que la cultura política té una forta incidència en l'ús i creació de mecanismes de democràcia participativa, s'haurien de considerar amb profunditat els diversos elements que la influeixen: des de la composició econòmica a la sociodemogràfica, passant per la religiosa, entre d'altres. L'anàlisi exhaustiva de tots aquests factors és d'una gran complexitat i requereix de majors recursos temporals. Addicionalment, es pot ampliar el corpus de dades i el número de països subjectes a l'estudi, per tal de poder analitzar les possibles diferències en l'ús de mecanismes de participació ciutadana entre països de diverses onades democràtiques. Finalment, l'anàlisi qualitativa comparada es podria fer extensiva a un major nombre de municipis d'arreu del territori per tal de poder estudiar les diferències en l'ús de processos participatius i analitzar la seva evolució, fet que aportaria una visió més holística i completa al present treball.

6. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- [1] Alberich Nistal, T. (2007). Asociaciones y movimientos sociales en España: cuatro décadas de cambios. *Revista de estudios de juventud*, 76, 71-89.
- [2] Almond, G., i Verba, S. (1963). *The Civic Culture Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Nova Jersey: Princeton University Press.
- [3] Anduiza Perea, E., i Maya, S. D. (2005). Cap a una participació de qualitat. *Àmbits de política i societat* (32), 54-58.
- [4] Arnstein, S. R., & Gray, C. (1971). A ladder of citizen participation in the US. *JAIP*, Vol. 35, No. 4, 216-224.
- [5] Baiocchi, G., Heller, P., Silva, M. K., & Silva, M. (2011). *Bootstrapping democracy: Transforming local governance and civil society in Brazil*. Stanford University Press.
- [6] Barber, B. (2003). *Strong democracy: Participatory politics for a new age*. University of California Press.
- [7] Barker, C. (2000). *Cultural Studies: theory and practice*. London: Sage.
- [8] Barnes, S., & Kaase, M. (1979). *Political action*. London. Sage. Recuperat des de <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0192512110388787> [10 de febrer de 2018]
- [9] Barrington Moore, JR. (1966). Social origins of dictatorship and democracy. Lord and Peasant in the Making of the Modern World. Boston: Beacon Press.
- [10] Barry, B. (1970). *Sociologists, Economists and Democracy*. University of Chicago Press. Recuperat des de <http://press.uchicago.edu/ucp/books/book/chicago/S/bo22957826.html> [25 de gener de 2018]
- [11] Bobbio, N. (2007). *Liberalismo y Democracia*. Simonelli Editore. Recuperat des de http://www.unicauca.edu.co/porik_an/imagenes_3noanteriores/No.12porikan/articulo10.pdf [25 de gener de 2018]
- [12] Botella, J. (1997). Cultura y política: enfoques teóricos y análisis empíricos. *Tirant lo Blanch*, 17-37. Recuperat des de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4943314> [6 de març de 2018]

- [13] Boudon, R., Lazarsfeld, P. F. (1985). *Metodología de las ciencias sociales*. Laia. Recuperat des de <http://anchecata.colmich.edu.mx/janium/Tablas/tabla53132.pdf> [10 de febrer de 2018]
- [14] Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS) (2018).
- [15] Cohen, J., & Arato, A. (1992). Politics and the Reconstruction of the Concept of Civil Society. *Cultural-political interventions in the unfinished project of enlightenment*, 121-142.
- [16] Conge, P. J. (1988). The concept of political participation: Toward a definition. *Comparative Politics, Ph.D. Programs in Political Science, City University of New York*, 241-249. Recuperat des de <http://www.jstor.org/stable/421669> [10 de febrer de 2018].
- [17] Dahl, R. A. (2002). *Modern political analysis*. Pearson College Division.
- [18] Diamond, L. (1993). Political culture and democracy in developing countries. Colorado:Lynne Rienner.
- [19] Diamond, L. J. (1994). Toward democratic consolidation. *Journal of democracy*, 4-17.
- [20] Dryzek, J. S. (2000). *Deliberative democracy and beyond: Liberals, critics, contestations*. Oxford University Press.
- [21] Enquesta Social Europea (2014). European Social Survey. Recuperat des de <http://nesstar.ess.nsd.uib.no/webview/index.jsp?v=2&submode=abstract&study=http%3A%2F%2F129.177.90.83%3A80%2Fobj%2FfStudy%2FESS8e01.1&mode=documentation&top=yes> [11 de maig de 2018]
- [22] Fishkin, J. S. (1997). The voice of the people: Public opinion and democracy. Yale University Press.
- [23] Font, J., & Blanco, I. (2003). Nuevos mecanismos participativos y democracia participativa. *Ponencia en Jornadas sobre democracia participativa, Universitat Politècnica de València*.
- [24] Font, J., Ganuza, E., Galais, C., Navarro, C., Hernández, D., Fontcuberta, P., (2011). *Las experiencias participativas en los municipios andaluses*. Córdoba: FCEA.
- [25] Fung, A. i Wright, E. (2001). Deepening Democracy Institutional Innovations in Empowered Participatory Governance The Real Utopias. *Project IV*, 45-111. Recuperat des de

<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.15.6733&rep=rep1&type=pdf> [25 de gener de 2018]

- [26] Fung, A. (2006). Varieties of participation in complex governance. *Public administration review*, 66, 66-75. Recuperat des de <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1540-6210.2006.00667.x/full>. [10 de febrer de 2018]
- [27] Ganuza, E., Nez, H., & Morales, E. (2014). The struggle for a voice: Tensions between associations and citizens in participatory budgeting. *International Journal of Urban and Regional Research*, 38(6), 2274-2291. Recuperat des de <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1468-2427.12059> [6 de març de 2018]
- [28] Gaventa, J. (2006). Finding the spaces for change: a power analysis. *IDS bulletin*, 37(6), 23-33. Recuperat des de <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/j.1759-5436.2006.tb00320.x> [4 de febrer de 2018]
- [29] Generalitat de Catalunya (2018). Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT). Recuperat des de <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=925> [11 de maig de 2018]
- [30] Guillén, A., Sáenz, K., Badii, M. H., & Castillo, J. (2009). Origen, espacio y niveles de participación ciudadana. *Revista Daena (International Journal of Good Conscience)*, 179-193. Recuperat des de [http://www.spentamexico.org/v4-n1/4\(1\)%20179-193.pdf](http://www.spentamexico.org/v4-n1/4(1)%20179-193.pdf) [25 de gener de 2018]
- [31] Gutmann, A., & Thompson, D. (2009). *Why deliberative democracy?*. Princeton University Press.
- [32] Huntington, S. P. (1993). *The third wave: Democratization in the late twentieth century* (Vol. 4). University of Oklahoma press.
- [33] Inglehart, R., & Welzel, C. (2003). Political culture and democracy: Analyzing cross-level linkages. *Comparative Politics*, 61-79.
- [34] Inglehart, R. (1988). Democracia Estable. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 42, 45-65. Recuperat des de <http://www.jstor.org/stable/10.2307/40183326> [10 de febrer de 2018]
- [35] Kavanagh, D. (1972). Political culture. *Studies in international and comparative politics. Studies in comparative politics*. MacMillan.

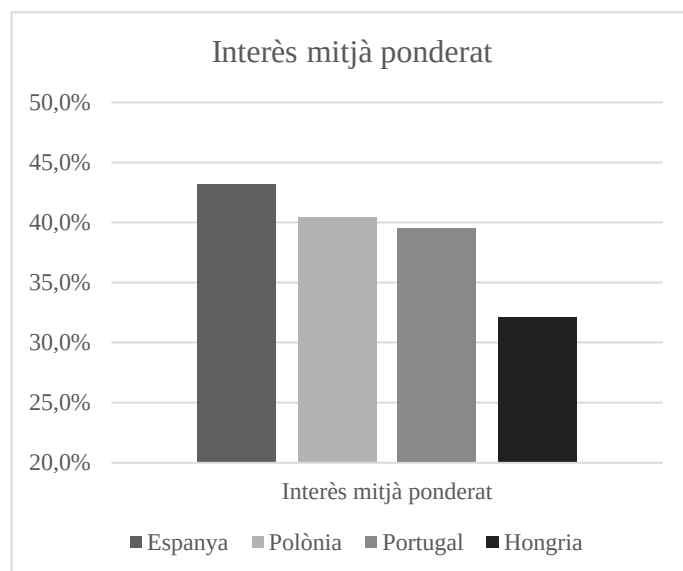
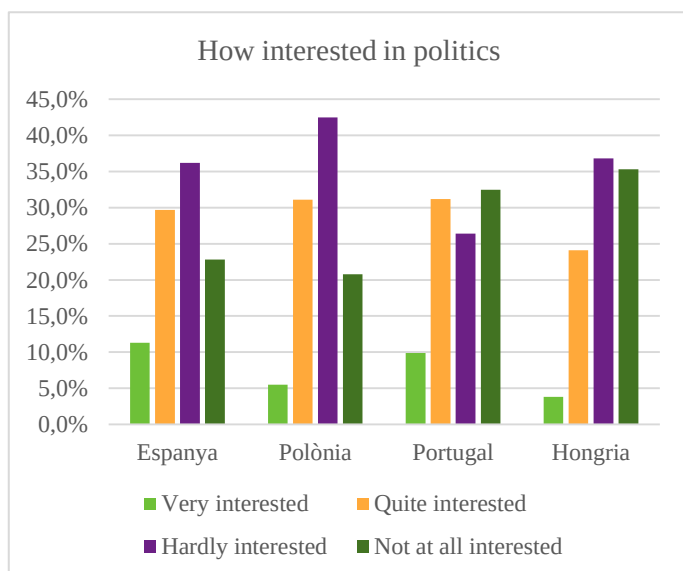
- [36] Malaret, E. (2017). Bon govern, transparència i rendició de comptes. Reforçant i completant la legitimitat democràtica dels poders públics. *Revista catalana de dret públic*. Recuperat des de <http://revistes.eapc.gencat.cat/index.php/rcdp/article/viewFile/10.2436-rcdp.i55.2017.3062/n55-malaret-ca.pdf> [11 de maig de 2018]
- [37] Montesquieu, B. D. S. (1984). *El Espíritu de las Leyes* (1748). Edición de Grupo Axel Springer.
- [38] Oakley, P. (1991). The concept of participation in development. *Landscape and urban planning*, 20(1-3), 115-122. Recuperat des de <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/016920469190100Z> [6 de març de 2018]
- [39] Papadopoulos, Y., & Warin, P. (2007). Are innovative, participatory and deliberative procedures in policy making democratic and effective?. *European journal of political research*, 46(4), 445-472. Recuperat des de <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1475-6765.2007.00696.x/abstract> [6 de març de 2018]
- [40] Pateman, C. (1970). *Participation and democratic theory*. Cambridge University Press.
- [41] Peruzzotti, E. (2008). Marco conceptual de la rendición de cuentas. Reunión Técnica de la Comisión de Rendición de Cuentas de la Organización Centroamericana y del Caribe de Entidades de Fiscalización Superior (OLACEFS), Auditoria General de la Nación. Recuperat des de <https://cgrw01.cgr.go.cr/pls/portal/docs/page/ctrc/archivos/tab2326766/peruzzotti%20ii.pdf> [4 de febrer de 2018]
- [42] Prieto, M. (2013). Accountability. *Revista Perspectiva*, n°31, 3-4.
- [43] Reglament de participació ciutadana (2018). Ajuntament de Barcelona (2018). Recuperat des de http://ajuntament.barcelona.cat/participaciociutadana/sites/default/files/documents/reglament_participacio_catala.pdf [28 de maig de 2018]
- [44] Rowe, G., & Frewer, L. J. (2000). Public participation methods: A framework for evaluation. *Science, technology, & human values*, 25(1), 3-29. Recuperat des de <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/016224390002500101> [10 de febrer de 2018]
- [45] Sabucedo, J. M. (1989). Factores psicosociales asociados a las formas de participación política institucional y no institucional. *Movimientos sociales*, 193-208.

- [46] Sommermann, K. P. (2015). *Citizen participation in multi-level democracies*. Hotei Publishing.
- [47] Subirats, J. (2005). Democracia, participación y transformación social. *Polis. Revista Latinoamericana*, (12). Recuperat des de <https://journals.openedition.org/polis/5599> [4 de febrer de 2018]
- [48] Van Deth, J. W. (2001, April). Studying political participation: towards a theory of everything. *In joint sessions of workshops of the European consortium for political research, Grenoble*, 6-11.
- [49] Verba, S., & Nie, N. H. (1972). *Participation in America: Social equality and political democracy*. New York: Harper & Row.
- [50] Wampler, B. (2012). Participation, representation, and social justice: Using participatory governance to transform representative democracy. *Polity*, 666-682. Recuperat des de <https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1057/pol.2012.21> [4 de febrer de 2018]

7. ANNEXOS

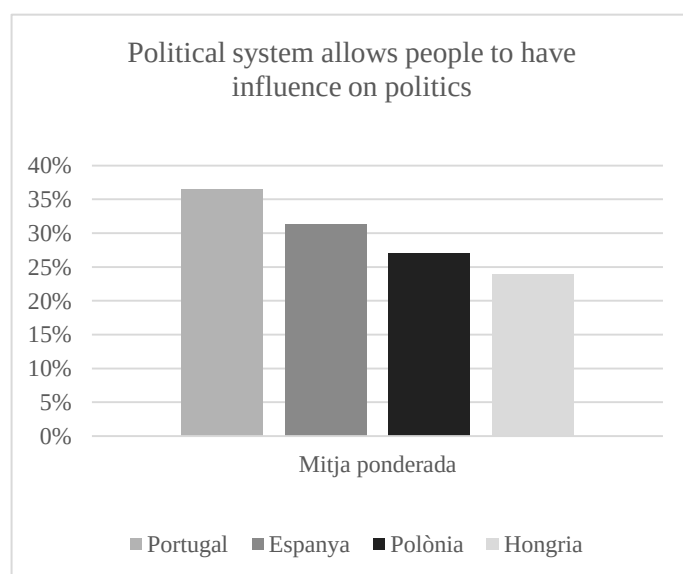
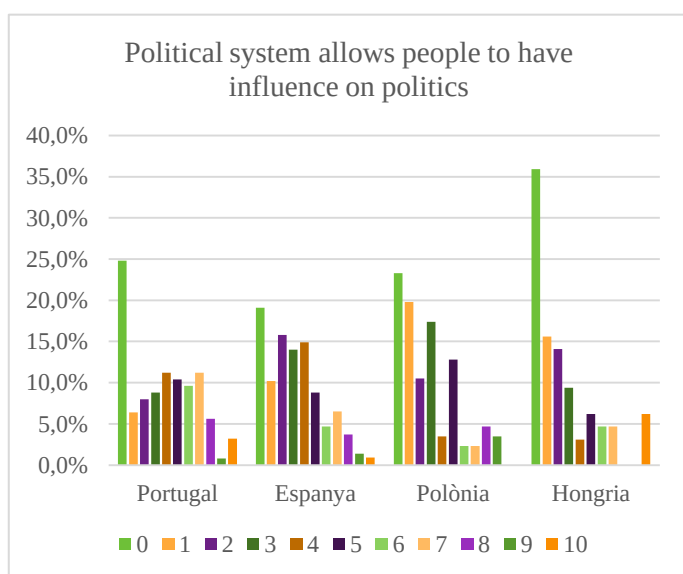
Variable 1: How interested in politics

Country	Very interested	Quite interested	Hardly interested	Not at all interested	Interès mitjà ponderat
Espanya	11,3%	29,7%	36,2%	22,8%	43,2%
Polònia	5,5%	31,1%	42,5%	20,8%	40,4%
Portugal	9,9%	31,2%	26,4%	32,5%	39,5%
Hongria	3,8%	24,1%	36,8%	35,3%	32,1%

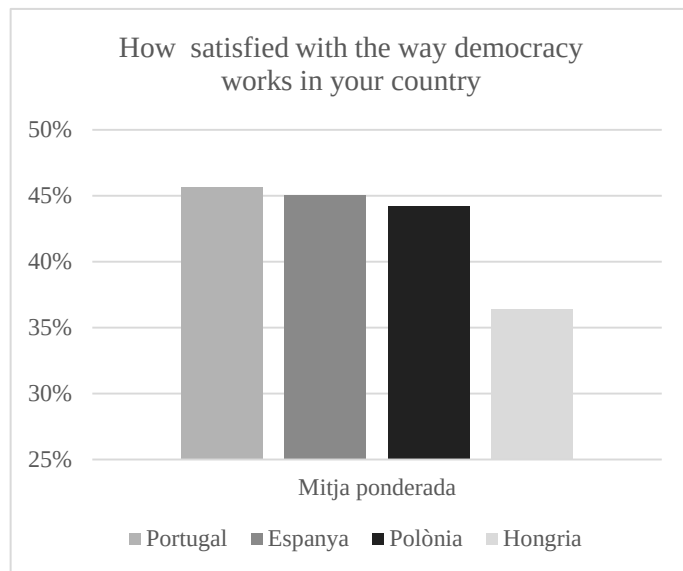
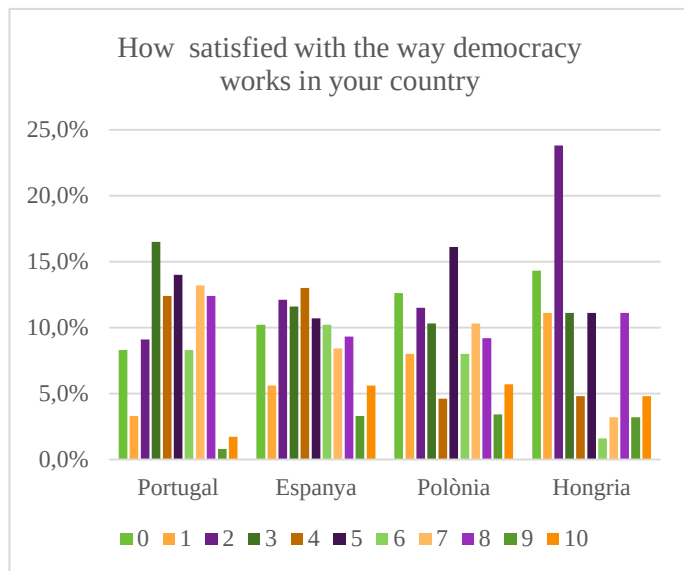
Variable 2: Political system allows people to have influence on politics

Country	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Mitja ponderada
Portugal	24,8%	6,4%	8,0%	8,8%	11,2%	10,4%	9,6%	11,2%	5,6%	0,8%	3,2%	37%
Espanya	19,1%	10,2%	15,8%	14,0%	14,9%	8,8%	4,7%	6,5%	3,7%	1,4%	0,9%	31%
Polònia	23,3%	19,8%	10,5%	17,4%	3,5%	12,8%	2,3%	2,3%	4,7%	3,5%	0,0%	27%
Hongria	35,9%	15,6%	14,1%	9,4%	3,1%	6,2%	4,7%	4,7%	0,0%	0,0%	6,2%	24%

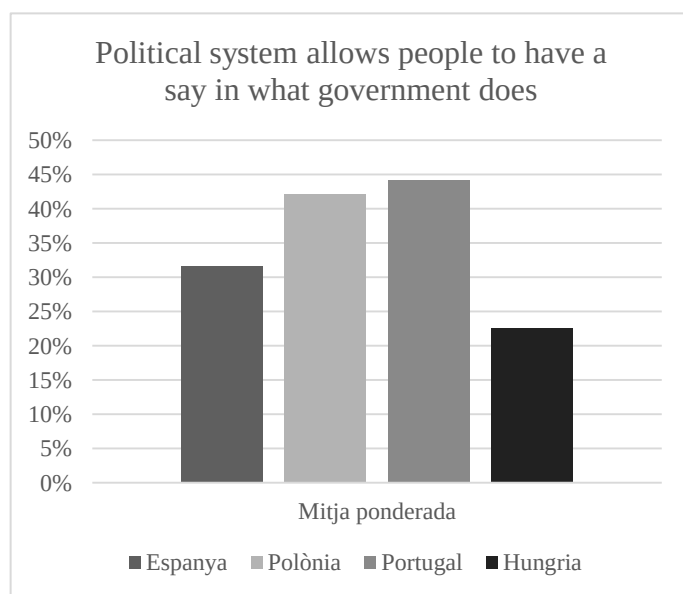
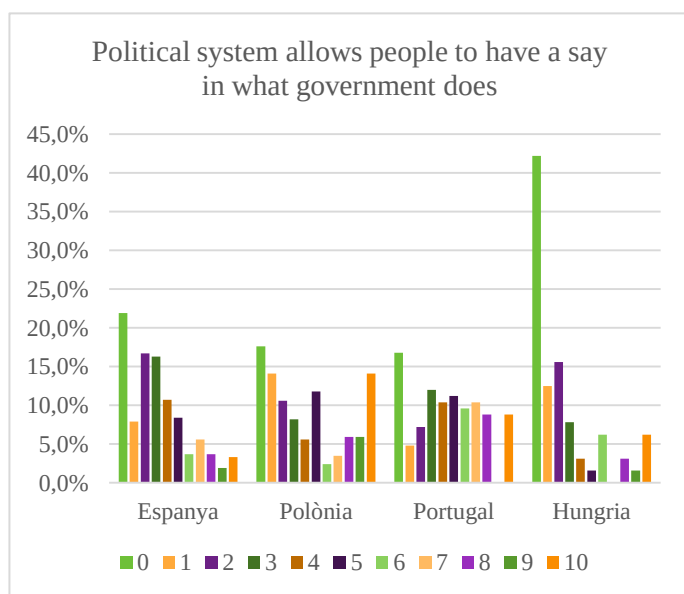
Variable 3: How satisfied with the way democracy works in your country

Country	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Mitja ponderada
Portugal	8,3%	3,3%	9,1%	16,5%	12,4%	14,0%	8,3%	13,2%	12,4%	0,8%	1,7%	46%
Espanya	10,2%	5,6%	12,1%	11,6%	13,0%	10,7%	10,2%	8,4%	9,3%	3,3%	5,6%	45%
Polònia	12,6%	8,0%	11,5%	10,3%	4,6%	16,1%	8,0%	10,3%	9,2%	3,4%	5,7%	44%
Hongria	14,3%	11,1%	23,8%	11,1%	4,8%	11,1%	1,6%	3,2%	11,1%	3,2%	4,8%	36%

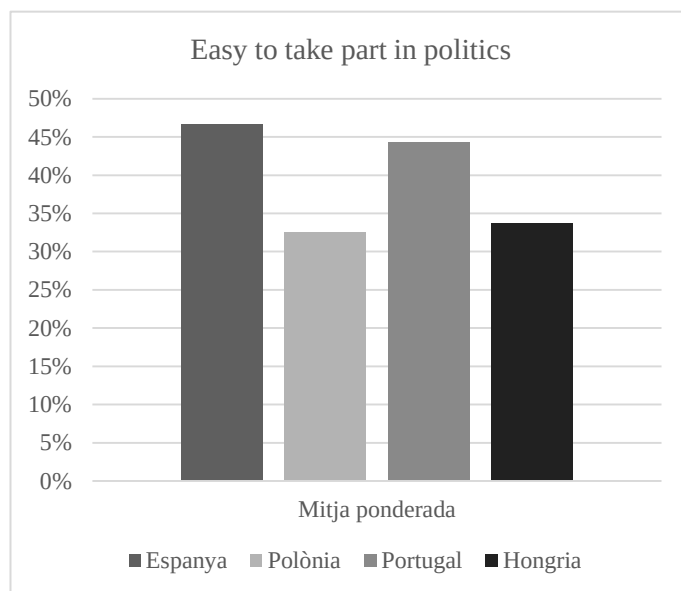
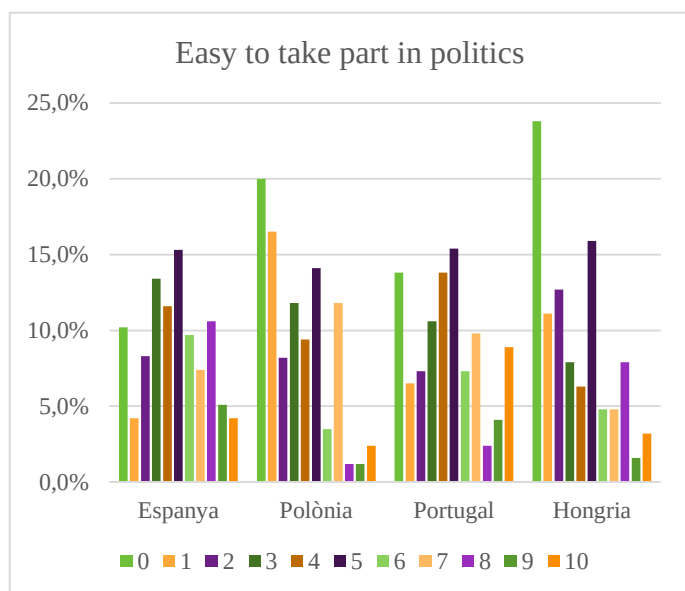
Variable 4: Political system allows people to have a say in what government does

Country	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Mitja ponderada
Espanya	21,9%	7,9%	16,7%	16,3%	10,7%	8,4%	3,7%	5,6%	3,7%	1,9%	3,3%	32%
Polònia	17,6%	14,1%	10,6%	8,2%	5,6%	11,8%	2,4%	3,5%	5,9%	5,9%	14,1%	42%
Portugal	16,8%	4,8%	7,2%	12,0%	10,4%	11,2%	9,6%	10,4%	8,8%	0,0%	8,8%	44%
Hungria	42,2%	12,5%	15,6%	7,8%	3,1%	1,6%	6,2%	0,0%	3,1%	1,6%	6,2%	23%

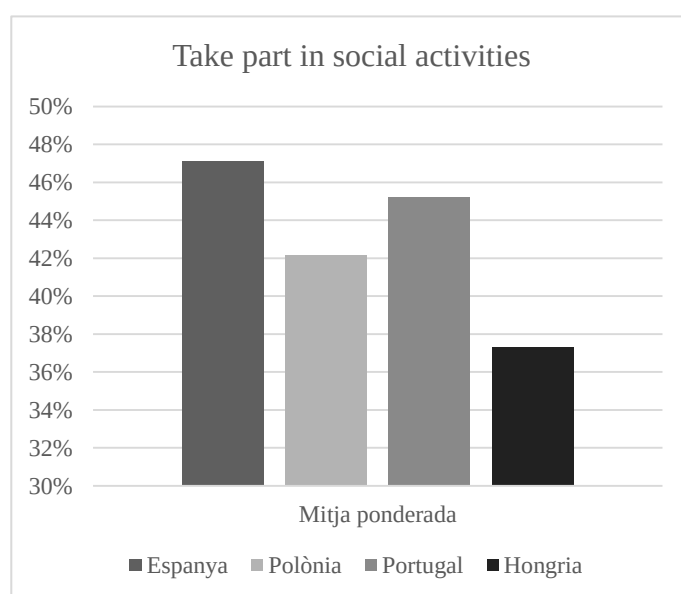
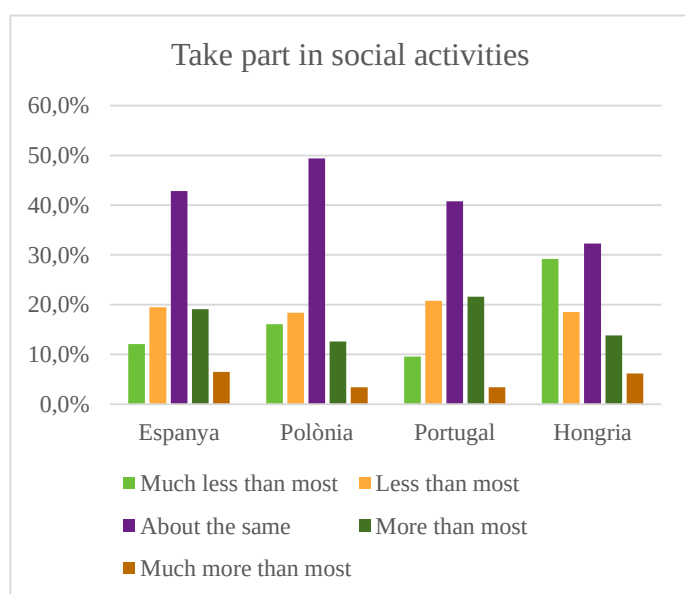
Variable 5: Easy to take part in politics

Country	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Mitja ponderada
Espanya	10,2%	4,2%	8,3%	13,4%	11,6%	15,3%	9,7%	7,4%	10,6%	5,1%	4,2%	47%
Polònia	20,0%	16,5%	8,2%	11,8%	9,4%	14,1%	3,5%	11,8%	1,2%	1,2%	2,4%	32%
Portugal	13,8%	6,5%	7,3%	10,6%	13,8%	15,4%	7,3%	9,8%	2,4%	4,1%	8,9%	44%
Hongria	23,8%	11,1%	12,7%	7,9%	6,3%	15,9%	4,8%	4,8%	7,9%	1,6%	3,2%	34%

Variable 6: Take part in social activities

Country	Much less than most	Less than most	About the same	More than most	Much more than most	Mitja ponderada
Espanya	12,1%	19,5%	42,8%	19,1%	6,5%	47%
Polònia	16,1%	18,4%	49,4%	12,6%	3,4%	42%
Portugal	9,6%	20,8%	40,8%	21,6%	3,4%	45%
Hongria	29,2%	18,5%	32,3%	13,8%	6,2%	37%

Draft

Data recollida enquesta:

		/			/				
dia		mes		any					

Núm. Protocol:

--	--	--

Bon dia. Sóc la Nùria Bagaria, estudiant de quart curs del grau de Ciències Polítiques i de l'Administració (UPF) i estic fent el TFG sobre processos participatius i rendició de comptes. La prova té quatre parts: la primera sobre dades generals i les tres restants sobre el treball. les respostes són breus i la majoria d'opció multiple. Tardarà aproximadament 15-20 minuts a completar el test sencer. Mitjançant l'emplenament del formulari doneu el vist i plau perquè les dades obtingudes s'utilitzin en aquest estudi sense ànim de lucre. Si teniu qualsevol dubte a l'hora d'omplir l'enquesta, podeu enviar-me un correu a nuria.bagaria01@estudiant.upf.edu

PREGUNTES GENERALS

1. Per començar, podria indicar si el seu Ajuntament disposa d'una regidora de participació?

- ☐ Sí
- ☐ No
- ☐ No, però una altra regidora s'encarrega d'aquests assumpte. Indiqui quina: _____

2. Quantes persones de l'Ajuntament es dediquen a temes de participació amb dedicació completa i temps parcial?

- ☐ Completa núm:

--	--	--	--
- ☐ Temps parcial núm:

--	--	--	--

3. En concret, quina posició ocupa vostè a l'Ajuntament? Si us plau, descrigui el seu càrrec i les tasques que dur a terme

Càrrec: _____

Tasques: _____

4. Compteu amb l'existència de plans que coordinin les actuacions municipals en temes de participació?

- ☐ Sí, quin? _____
- ☐ No

5. Des de l'any 2010 fins a l'actualitat, s'ha realitzat en la seva localitat alguna experiència de participació ciutadana?

- ☐ Sí. Aproximadament, quantes experiències participatives s'han desenvolupat en la localitat? núm:

--	--
- ☐ No

6. Podria indicar sobre quins temes s'han utilitzat processos de participació ciutadana?

☐ Ordenació urbanística	☐ Participació política
☐ Pressupostos municipals	☐ Medi ambient
☐ Desenvolupament econòmic (economia, turisme, treball)	☐ Immigració
☐ Mobilitat	☐ Cultura
☐ Benestar social	☐ Altres _____

Draft

INCLUSIVITAT

7. En una escala dels 0 al 10 en la qual el 10 té com a objectiu prioritari fer participar la ciutadania en les decisions del govern municipal i 0 significa que aquest objectiu no és prioritari, en quin lloc de l'escala situaria les experiències?

8. Normalment qui impulsa l'aplicació de mecanismes de participació? Indiqui'n un màxim de 3

☐ Un ciutadà/na o un col·lectiu de ciutadans	☐ El govern municipal
☐ Una o varies associacions	☐ L'oposició al govern municipal
☐ Un consell consultiu preexistent	☐ Un altre agent promotor. Quin? _____
☐ Una empresa o col·lectiu d'empresaris	_____

9. Principalment, a qui va dirigit el procés? Indiqui totes les que corresponguin.

- ☐ A la ciutadania en general
- ☐ A un sector concret de la població (exemple: dones, joves, comerciants,...)
- ☐ A una associació i els seus membres
- ☐ A persones expertes (exemple: líders d'opinió)

10. Normalment, com es seleccionen els participants?

- ☐ No se seleccionen, els processos estan oberts a tota la ciutadania
- ☐ A l'atzar
- ☐ Per invitació (es contacta directament amb persones o associacions i se'ls demana la participació)
- ☐ Altres processos de selecció. Quins? _____

11. Aproximadament, quantes persones participen en els processos? núm:

12. Si el seu municipi compta amb més d'un procés participatiu, quin és el mínim i el màxim de participants que ha assolit en els diversos processos participatius?

☐ Màxim de participants	núm: ____ ____ ____ ____
☐ Mínim de participants	núm: ____ ____ ____ ____

13. A banda de les persones a títol individual, participen en alguna de les següents associacions? Marqui totes aquelles que han format part d'algun procés participatiu en el respectiu municipi.

☐ Sindicats	☐ Associació esportiva o cultural
☐ Fundació o ONG	☐ Associació de comerciants, empresaris o col·lectiu de professionals
☐ Associació veïnal	☐ Altres associacions. Quines? _____
☐ Associació religiosa	☐ No, cap associació

14. Per la seva duració o permanència en el temps, classificaria les experiències participatives com:

- ☐ Experiència puntual
- ☐ Procés llarg
- ☐ Mecanisme estables

Draft

DELIBERACIÓ I INFLUÈNCIA

15. En una escala dels 0 al 10 en la qual el 10 té com a objectiu prioritari millorar els serveis que es presen a la ciutadania i 0 significa que aquest objectiu no és prioritari, en quin lloc de l'escala situaria les experiències?

16. Amb caràcter habitual, es realitza algun tipus de difusió de les convocatòries dels processos en mitjans de comunicació formal o informals?

- ☐ Sí
- ☐ No
- ☐ NS/NC

17. Quins mitjans s'utilitzen habitualment per fer difusions? Marqui totes les que s'han utilitzat

- ☐ Ràdio local
- ☐ Informació a la pàgina web de l'Ajuntament
- ☐ Premsa local
- ☐ Informació de les associacions
- ☐ Televisió local
- ☐ Correu electrònic, SMS, xarxes socials
- ☐ Cartes personals
- ☐ Altres _____
- ☐ Cartelleria i tríptics informatius

18. Quines de les següents metodologies s'han utilitzat en els processos participatius? Marqui totes les que s'han utilitzat.

- ☐ Grups de discussió
- ☐ Qüestionaris estructurats
- ☐ Consultes o referèndums
- ☐ Entrevistes individuals
- ☐ Tallers o jornades participatives
- ☐ Altres _____
- ☐ Plens o assemblees obertes
- ☐ Noves tecnologies (fòrum online, votació per internet,...)

19. Abans o durant el procés participatiu, es facilita als participants algun tipus d'informació?

- ☐ Sí
- ☐ No
- ☐ NS/NC

20. Quin tipus d'informació se'ls facilita? Marqui totes les que s'han facilitat

- ☐ Una petita introducció
- ☐ Un dossier tècnic o llibre de consulta
- ☐ Un dossier amb documents sobre el procés
- ☐ Informació per part dels serveis tècnics o professionals de l'ajuntament
- ☐ Experts externs a l'ajuntament
- ☐ Sessions prèvies al procés per informar detalladament sobre els aspectes a decidir

Draft

21. En una escala dels 0 al 10 , on 10 significa que s'evita l'intercanvi d'opinions per considerar-se perjudicial pel procés i 0 significa que el debat i la diversitat d'opinions s'ha fomentat. Quina s'ajusta més als processos que s'han dut a terme en el seu municipi?

S'ha evitat 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 S'ha fomentat

22. En la seva opinió, essent 0 molt dolents i 10 molt bons, com classificaria la qualitat i l'interès dels debats realitzats?

Molt bons 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Molt dolents

RESULTATS

23. El procés participatiu va desembocar en l'adopció d'acords i recomanacions sobre la decisió municipal final?

- ☐ Sí
☐ No
☐ NS/NC

24. En quina mesura consideres que els processos han contribuït a la presa de decisions de l'ajuntament? Senyali l'opció que més s'aproxima al cas del seu municipi

- ☐ Molt poc, el procés no va estar vinculat amb decisions municipals
☐ Els i les participants van proposar idees, encara que va ser l'Ajuntament qui va prendre la decisió final
☐ Les propostes dels processos participatius van ser molt decisives per la presa de decisions municipals finals
☐ Els i les participants no tan sols van decidir sinó que posteriorment, van ajudar a posar en marxa la política

Consideracions: _____

25. A vegades, és possible portar a la pràctica les propostes sorgides dels processos participatius, metre que ens altres ocasions no és possible adoptar-les. En una escala del 0 al 10, on 0 significa cap i 10 significa totes, en quina mesura creu vostè que l'Ajuntament va adoptar decisions o recomanacions sorgides dels processos participatius?

No es va adoptar cap proposta ciutadana 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Es van adoptar totes propostes ciutadanes

26. Si us plau, indiqui el grau d'acord amb les següents afirmacions. Puntua del 0 al 10, on 0 significa gens d'acord i 10 significa totalment d'acord

. Els processos han contribuït en la inclusió de punts de vista que abans no s'havien considerat pels/les responsables municipals afirmacions.

Gens d'acord 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Totalment d'acord

Draft

. Els processos han contribuït en la millora de les relacions i la coordinació entre vàries regidories

Gens d'acord	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Totalment d'acord
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

. Els processos han contribuït a la millora de les relacions entre administració i associacions

Gens d'acord	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Totalment d'acord
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

. Els processos han contribuït a la millora de la relació entre administració i ciutadania

Gens d'acord	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Totalment d'acord
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

27. Al finalitzar els processos, s'informa a la ciutadania i als i les participants sobre els resultats?

- ☐ No, no s'informa posteriorment
- ☐ Sí, es van convocar sessions informatives especials sobre el tema
- ☐ Sí, es va publicar el resultat pels mecanismes habituals i oficials
- ☐ Sí, es va comunicar per altres mitjans. Quins: _____

28. Una vegada finalitzats els processos, habitualment es realitzen avaluacions dels mateixos?

- ☐ Sí
- ☐ No
- ☐ NS/NC

29. Quines dificultats es detecten de forma habitual en l'avaluació? Marqui l'opció que més s'ajusti el cas

- ☐ Falta de coordinació entre les administracions i dificultats burocràtiques
- ☐ Vaguetat i excés d'ambició en els objectius plantejats durant el procés
- ☐ Escassetat pressupostèria, falta de recursos humans o materials
- ☐ Discontinuitat o retard en els processos
- ☐ Desinterès, desconfiança o massa exigència per part dels participants
- ☐ Manca d'informació tècnica tècnica per la ciutadania
- ☐ Manca d'aplicació de les decisions tractades durant els processos
- ☐ Manca de representació dels agents claus
- ☐ Altres dificultats. Quines: _____

* En cas de no haver-se realitzat avaluacions, si us plau, indiqui la seva opinió sobre els principals problemes del procés.

Draft

30. En total, podria indicar el cost de dos processos participatius que s'hagin dut a terme el poble durant la present legislatura? Si us plau, anoti la xifra aproximada en €

Pressupost procés 1:

Pressupost procés 2:

31. L'Ajuntament, va disposar de finançament extern al pressupost municipal per la realització de l'experiència?

- ☐ Sí
☐ No
☐ NS/NC

32. Per acabar, en una escala de 0 a 10, on 0 és molt negativa i 10 és molt positiva, com classificaria l'experiència de participació de forma global?

33. L'Ajuntament té previst emprendre alguna nova experiència de participació ciutadana en el pròxim any?

- ☐ Sí
☐ No
☐ NS/NC

Desitja rebre més endavant informació sobre els resultats de l'estudi?

- ☐ Sí
☐ No

En cas afirmatiu, si us plau, indiqui el seu correu electrònic _____

De nou, moltes gràcies per la seva col·laboració